

Mak Aboedi Hoafi Mak ai sürü papimarandi

*Son hundürüra randeimbi ai hoafi bokamarihendi
(Matyu 3:1-12; Ruk 3:1-2; 3:15-17; Son 1:19-28)*

¹ Sisas Kraiss Godindi nimorimbo aboedi hoafane nda.

² Hoafi nda boatei tüküme feyo Godindi hoafi hoafiyu randeimbi Aisaia ai sürü papimarandi nahurai. God ai yahuya,

“Ro nindou mam wandi hoafi bokarihefembohünda koandihedinani ai sishambohünda horombondifi ngumbui.

Asu ai animbo sishambohündambo nafi didiboadondeambui.

³ Nimi wohi furikoatereandühi, nindou mamindi yasimondi miñgiyo hoafiyowohü yahoya,

‘Adükarihbohünda nafi nafindihehindi.

Ahandi nafi diboadondihindi,’ meho,”
mehu. *Aisaia 40:3*

⁴ Son nindou hundürüra randeimbimayu ranai nimi wohi furikoatereandühi tüküfi nimorehi nindowenihimbo Godindi hoafi bokarihendühi yahuya, “Se moaruwai hohoanimo hiniñgife aboedi hohoanimo süngufembo nafuimbohünda hundüründeiani animbo, God ai shei moaruwai hohoanimo raguanambondeambui,” mehu.

5 Raniyei nindou afɪndi Sudahündiyei asu Serusarem+hündiyei ai Sonɪndi hoafi hɪmborɪmbo mahei. Ai ahei moaruwai hohoanɪmo ra weindahɪ hoafɪmayeia Son ai Sodan hɪmo hundürümärändürɪ.

6 Asu Son aiana hoearɪ kamer nɪnendɪnambo nafümbɪ güde mbura tɪtapürɪnambo kɪkɪhɪrɪhaimarandɪ. Ahandɪ sesɪ ana yɪtɪhɪ asu efu hoe ranɪyo sesü-marandɪ.

7 Son ai nindou ranaheimbo hoafi bokarɪhendühɪ ndare hoafɪyuhɪ yahuya, “Nindou ŋgorü süŋgu düdümbui ahandɪ ŋgɪnɪndɪ ra wandɪ ŋgɪnɪndɪmbo ŋgasündeamboane. Roana amofe ahandɪ sufihɪndɪ wofɪ ra fufurɪfembo nindou aboedɪ hamɪndɪyahɪpoanɪ.

8 Ro sɪheimbo hoenambo hundürühändürɪ arɪhandɪ, ŋga ai anɪmbo Yifiafi Aboedɪnambo hundürü-ndändürümbui,” mehu.

*Son ai Sisasɪmbo hundürümärürɪ
(Matyu 3:13-17; Ruk 3:21-22)*

9 Rani-sɪmboanɪ Sisas ai Nasaret ŋgoafi Gariri hɪfɪhü hɪnɪŋgɪre haya masünuwamboyu Son ai Sodan hɪmo hundürümärürɪ.

10 Asu nɪmehünou hoe hɪnɪŋgɪre haya tüküfi süfu hoeireandane sünü ai bureandühɪyo Yifiafi Aboedɪ ranai ahambo sowana wupufu nahurai makoso.

11 Hoafi mamɪ sünambeahɪndɪ tüküfehü yahoya, “Se ana wandɪ ŋgusüfo parɪheanɪneimbɪ nɪmor-anafi. Asu ro sɪhamboane ŋgusüfoambe siaoeheandɪ,” meho.

Satan ai Sisasimbo moaruwai hohoanimombiyuwa yahuhaya rari hoeimariri
(Matyu 4:1-11; Ruk 4:1-13)

¹² Nimehünou Yifiafi Aboedi ai Sisasimbo nimi wohi furikoatereandühi koamarihera mahu.

¹³ Ranühi 40 si manüngua Satan ahambo moaruwai hohoanimombiyuwa yahuhaya rari hoeimariri. Sisas ai afoendi ninihondi babidimbo nüngwaní asu sünambeahindi nendi ai ahambo mafaríhawuri.

Sisas ai Gariri hífambe piyu haya Godíndí hoafi wataporímbomarandi
(Matyu 4:12-17; Ruk 4:14-15)

¹⁴ Son ai karabusí-mefiyua asu Sisas ai Garirihü tüküfi, Godíndímayo aboedi hoafi ra bokamaríhendi.

¹⁵ Ai aboedi hoafi ra wataporímborandühi yahuya, “God ai hoafímayu si ra ndeara tüküfehü asu ahandí ngíníndí hífandarandi ra ndeara akimí tüküfemboane. Nga se moaruwai hohoanimo ra híningíndíhi hehi aboedi hohoanimo süngundíhindi,” mehu.

Sisas ai nindou yimbuyimbu hoafímayua ahandí süngu mahomo
(Matyu 4:18-22; Ruk 5:1-11)

¹⁶ Sisas ai kuríhoe Gariri hímboríkímí huhü Saimon Andru apodohombo hoeimareapíri. Ai andüri kuríhoeambe mafoaríneandi, ai kiní wowaríyafaní rínandeimbi nindou wambo.

¹⁷ Sisas ai ahafanímbo hoafíyupírühi yahuya, “Se mborai wambo süngundínandíri ndínandí, rananímbo ro síhafanímbo nindou semíndímbo yamundíheapírímboyah,” mehu.

18 Asu ai nimehünou andürî sihene hena ahandî süngu mahafanî.

19 Ai akîdou sühüfi hu Sebedindî nîmorî yimbu, Sems Son apodohombo botambe nîmarîfanîmbo andürî dîboadomarîneanda hoeimareapîrî.

20 Sisas ai ahafanîmbo hoafîmayupîramboyafanî, ahafandî afîndî Sebedi asu mamî ratûpurîyomo rundeimbi nindou botambe hîninîgîrîneapurî hena, Sisasîndî süngu mahafanî.

Sisas ai nindou mamîndî fîambeahîndî moaruwai nendî hîhaimafoareandî

(Ruk 4:31-37)

21 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babîdîmbo moanî ngoafîmbo nîmarî sihî Kaperneam ngoafînambo mahîfomo. Rani-simboanî ai Suda-yei rotu worambe kefuai hafu nîmorehî nindowenihîmbo Godîndî hoafî yamundîmareandürî.

22 Raniyei asu ai ahandî yamundîfe hoafî rana-hambo hepünîmehindî. Sapo ai moai ahînûmbî hohoanîmo yamundu rundeimbi nahurai yamundeandî, nga nindou adûkarî ngîninîdeimbi nahurai yamundîmareandürî.

23-24 Rani-simboanî nindou mamî moaruwai nendî nîmarûmbî-mayu ranai Suda-yei rotu worambe nîmarû pukûna hoafî karîhoehü yahuya, “Sisas, Nasaretîhündî, se yohoefîmbo nîni nünîngufemunîmboyafî masînîfî? Yîhoefombo moaruwaimbo-fîmunîmbo safîmboyafî? Ro fîfîrîheanîni. Se ana Godîndî mbumundî nindou-anafî,” meho.

²⁵ Asu Sisas ai moaruwai nendambo ṅgɪnɪndɪ hoafɪyuhɪ yahuya, “Se hoafɪ kɪkɪrandɪfɪ hawa kosɪfoao,” mehundoamboyo.

²⁶ Asu moaruwai nendɪ ranai nindou rana-hambo yabadɪrɪ hɪnɪṅgɪrerɪ mbura hoafɪ moanɪ puküna karɪhoai haya nindou ranahandɪ fi-ambeahɪndɪ makosɪfoendɪ.

²⁷ Ranɪyo asu muṅguambo nɪmorehɪ nindowenihɪ ranai hepünahindühɪ aheihoarɪ sɪmborɪ hoafɪyeihɪ seiya, “Nɪnɪ-moatükunɪyo nda yahurai tüküme Feyoa? Nindou ndanai sɪmborɪ moatükunɪ bogorɪ nindou nahurai yamundɪmareandɪ. Asu ai moaruwai nendambo hoafɪmayua ahandɪ hoafɪ hɪmborɪmayei,” masei.

²⁸ Ranɪyo asu Sisasɪndɪ hoafɪ ranai nɪmehünou muṅguambo hɪfɪ Garirihü ra hoṅgo wakɪmareandɪ.

*Sisas ai Pitandɪ yamongoamɪndɪ
aboedɪmareandɪ*

(Matyu 8:14-15; Ruk 4:38-39)

²⁹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbɪ babɪdɪmbo Suda-yei rotu worambeahɪndɪ tüküyafu houmbo Sems weimbo Son babɪdɪmbo Saimon weimbo Andru-yafandɪ worɪnambo mahomo.

³⁰ Saimonɪndɪ yamongoamɪndɪ ai ṅgünumbo fondɪhü mapowa asu ahandɪ ṅgünɪ ranahambo nɪmehünou Sisasɪmbo hoafɪmehündo.

³¹ Ranɪyu Sisas ai hüfu ahandɪ watɪṅarühɪ kɪkɪhɪramündü botɪmareanda asu ṅgünɪ ahandɪ ranai nɪmehünou makosɪfoenda asu sesɪ sɪndɪmarandɪ.

*Sisas ai nindou afindɪ aboedɪmareandürɪ
(Matyu 8:16-17; Ruk 4:40-41)*

³² Mamɪ ranɪ nɪmbambe hüfɪhamɪndɪ hürɪmɪndowa nindou ranai nɪmorehɪ nindowenihɪ aŋgünümbɪ asu moaruwai nendeimbɪ fufurühümündihündürɪ Sisas sowana mafandɪhindɪ.

³³⁻³⁴ Muŋguambo nindou ŋgoafɪhündɪ ranai hei worɪ Sisas nɪmarümbɪ ranɪ yipurɪ-kimɪ burɪmajeia Sisas ai afindɪ nɪmorehɪ nindowenihɪ muŋguambo mamɪkarambo aŋgünümbɪ aboedɪreandürɪ asu moaruwai nendɪ afindɪ raguanamboreandürɪ marandɪ. Asu moaruwai nendɪ ranai ahambo fifɪrɪhorɪ ranɪmboyu ai aheimbo yowanɪ akɪdou amboanɪ hoafɪyopoanɪ mehündürɪ.

*Sisas ai Garirihü hoahoangu wakɪmareandɪ
(Ruk 4:42-44)*

³⁵ Sisas ai siambe hondü nɪmbɪ hoanɟɪrɪ kiaroambe botɪfi haya hu gorügoanɪnɪ nindou nɪmarɪkoateyohü Godɪmbo dɪdɪbafɪyuhü mamaru.

³⁶ Asu Saimon ai ahandɪ ŋgunindɪ babɪdɪ Sisasɪmbo kokomarurɪ homo.

³⁷ Ai homo hoeirüwurühɪ hoafɪyomo-ndowohü yahomoya, “Muŋguambo nindou ai sɪhambo kokorɪhünɪnühanei,” mehomo.

³⁸ Sisas ai ahamumbo hoafɪyupurühɪ yahuya, “Ngorü ŋgoafɪ akɪmɪ adaburo ranambo ŋgefo. Rananɪmbo ro aheimbo amboanɪ Godɪndɪ hoafɪ hoafɪindahandürɪ. Ranɪmboyahɪ ro nda masɪnɪhɪ,” mehu.

³⁹ Asu Sisas ai muŋgu Gariri hɪfɪhü hoahoangu wakɪreandühɪ, Suda-yei rotu worambe

hu, Godɪndɪ hoafɪ bokarɪhendühi asu moaruwai nendambo hɪhaifoareandürɪ marandɪ.

Sisas ai nindou mamɪ mɪmanɪho masɪmeimbɪ aboedɪmarirɪ

(Matyu 8:1-4; Ruk 5:12-16)

⁴⁰ Nindou mamɪ mɪmanɪho masɪmeimbɪ ai hu Sisasɪndɪ yirɪkɪmɪ piyu nɪmarümbö hütɪ hoafɪrürühɪ yahundoya, “Se refembo yifirayafɪ ana, wandɪ mɪmanɪho masɪmei ra aboedɪndowandɪrɪ,” mehundo-amboyu.

⁴¹ Asu Sisas ai ahambo hɪpoamborirühɪyu, ahandɪ warɪnambo sündirühɪ yahundoya, “Refembo samboanahɪ, nga se aboedɪyafö,” mehu.

⁴² Ranɪyo masɪmei ranai nɪmehünou dɪdɪkɪrɪfoendühɪyo asükai nindou ranai aboedɪmayu.

⁴³⁻⁴⁴ Sisas ai nindoumayu ranahambo ngoafɪnambo koarɪherühɪ asükaiyu hoafɪyundowohü yahundoya, “Se yowanɪ nindou mamɪmbo amboanɪ sɪhafɪ fi ranahambo hoafɪyopoanɪ. Nga se ngafɪ Godɪmbo sɪhairandeimbɪmbo sɪhafɪ fi ra nafuindafɪndo. Rananɪmbo Mosesɪndɪ ahɪnümbɪ hoafɪmayo süngu sɪhafɪ fi aboedɪ tükümefeyo ra aheimbo nafuimböhönda Godɪmbo sesɪ mbɪsɪhendamboane,” mehu.

⁴⁵ Nga asu nindou ranai hu Sisas ai ahambo aboedɪmarirɪ ranahambo wataporɪmbo-maranda asu Sisas ramareandɪ hoafɪ ra munguambo ngoafɪ hɪhɪmborɪmayei. Ranɪmboyu Sisas ai nindou hoeindɪ-hindɪrɪ-mboyei yahuhaya moai mamɪ ngoafɪ amboanɪ hu. Ai nindou nɪngo-koateyeihɪ manünguyosɪ,

ŋga asu nindou ranai muŋguambo hifihündi
ahambo sowana hei marihündi.

2

*Sisas ai nindou yir+war+ moaruwaimbü
aboed+marir+*

(Matyu 9:1-8; Ruk 5:12-16)

¹ Yahunümbi si ho hayamboyoane Sisas ai asükai Kaperneam ŋgoaf+nambo hihirifi mahu. Ran+yo ai hu worambe amaru hoafi ra ma-hoango.

² Nindou afindi ranai fandambo wori ranai tühüforeandühi moai yipurikim+ amboan+ fondi akidou niŋgo. Ran+yo Sisas ai aheimbo Godindi hoafi yamundeandürühi mamaru.

³ Yimbu-yimbu nindou ai nindou yir+war+ moaruwaimbü ra fond+wam+ foarüwuri mburu sowaründümo mahifomo.

⁴ Nindou ranahambo Sisas sowanambo semündü hifombo nindou afind+wambo nafi gümareandamboyo hafomo wor+wam+ Sisas nüŋgu simogodühi hifinambo titirundeimbi wori ranambe wangeyanir+hou mburumbo fondi kameihü masafoarüwuri.

⁵ Ran+yu Sisas ai nindou ranahamundi anihondümbofe ra hoeireanda mayoa, nindou yir+war+ moaruwaimbü ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Nindou hoarifi, sihaf+ moaruwai hohoanimo ranana amboawi sambo-anahi,” mehu.

⁶ Asu ahinümbi hohoanimo yamundu rundeimbi bidifiri ranühi mamarimo ranai ahamundihoari ŋgusüfoambe raru hohoanimoyomondohü yahomoya,

7 “Nimboe nindou ndanai hoafi yahurai hoafayua? Ai Godiyupoani yahurai hoafayu. God mamí yangrí anímbo moaruwai hohoanimo ra amboawi mbüsümbui,” mehomondamboyu.

8 Sisas ai nímehünou ahinümbi hohoanimo yamundu rundeimbi-yomondi hohoanimo ra fifireandi. Raniyu ai hoafiyupurühi yahuya, “Nimboe se ndani moatükuní nda raru hohoanimoemoa?”

9 Níne hoafiyó nindou yiríwarí moaruwai ndanahambo hoafímbo híníngírouayoa? Ro hoafiyahühi sahiya, ‘Sihafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi,’ asahiyo asu ‘Botiyafo sihafi fondi sowandífi hawa hafi,’ asahiyo. Nga yimbu ra hoafímbo ro ngínindeimb-anahi. Asu yimbu hoafi ra hoafímbo nahaníyo híníngírouayo asu nahaníyo tíngümbayo? Yíbobó ro hoafíndahani aníhondümbó tükündífemboe.

10 Nga ro síhamumbo rani-moatükuní ra fifiríndundí asahi, Nindou Hondü ai hífi ndanühi moaruwai hohoanimo amboawi yahombo ngínindeimbani,” mehu. Raniyo asu Sisas ai nindou yiríwarí moaruwaimbü mayu ranahambo hoafiyundowohü yahuya,

11 “Ro síhambo hoafayahaníni, botiyafo sihafi fondi sowandífi hawa worínambo hafi,” mehundo-wamboyu.

12 Nindou afíndí megoro ranahei híamboahü yiríwarí moaruwaimbü mayu ranai nímehünou botífi ahandí fondi semüdü haya mahu. Raniyo nindou afíndí megoro ranai hepünahindühi Godímbo aboedani sei hoafíyeihí, “Moai

horombo ro ndahurai moatükunî hoeirîhundî,” masei.

*Sisas ai Rifaimbo mborai wandî süngu mehu
(Matyu 9:9-13; Ruk 5:27-32)*

¹³ Sisas ai asükai hîhîrîfî haya Gariri kurîhoe hîmborî kîmî hüfuane nindou afîndî mengoro ranai ahandî süngu tümare hoamboyu asu Godîndî hoafî yamundîmareandürî.

¹⁴ Ai huhündamboyu Rifai Arfiusîndî nîmorî ai ahandî takis kaki semîndî worambe mamaruwa hoeimarirî. Ranîyu Sisas ai hoafîyundowohü yahuya, “Mborai wandî süngu,” mehundo-wamboyu Rifai ai botîfî haya Sisasîndî süngu mahu.

¹⁵ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî babîdîmbo Rifaindî worambe takis kaki sowandümo rundeimbî nindou-yomo asu moaruwai hohoanîmoyomo rundeimbîyomo ai-babîdîmbo nîmarîmo masowasümo. Nindou yahurai ranai munquambo si Sisasîmbo süngururü marundî.

¹⁶ Farisihündî ahînümbî hohoanîmo yamundurundeimbî ranai hoeirundane Sisas ai takis kaki sowandümo rundeimbî asu moaruwai hohoanîmoyomo rundeimbî nindou babîdîmbo sesî masesu. Ranîyomo ahambo süngururü-rundeimbîmbo düdurüpurühî yahomoya, “Nîmboe Sisas ai takis kaki sowandümo rundeimbî asu moaruwai hohoanîmoyomo rundeimbî nindou babîdîmbo nîmarümbö sesî sesü maranda?” mehomo.

¹⁷ Sisas ai ranî hoafî ra hîmborîyu haya ahînümbî hohoanîmo fîfîrundeimbî ranahamumbo hoafîyupurühî yahuya, “Nindou

anğüni+koate ana moai dokta sowanambo hei rihündi, nga anğüneimbi anei hei arihündi. Mamî yahuraiane ro makosahi nda mbumundi nindou anefî seimbi nindou ranaheimbo mborai yahombo-yahîpoani, nga nindou moaruwai hohoanîmoyei rihündeimbi seirihündeimbi ranaheimbo mborai yahomboyahî,” mehu.

Sisas ai sesi wehîsaombo hoafi yamundîmareandi

(Matyu 9:14-17; Ruk 5:33-39)

¹⁸ Sonîmbo sünggururü-rundeimbi asu Farisi-yomondi sünggurundeimbi ai mamîmbo sesi wehîmemo. Raniyo asu nindou bidîfirî ai homo Sisasîmbo düdurüwurühi yahomoya, “Nîmboe Sonîmbo sünggururü-rundeimbi asu Farisi-yomondi sünggurundeimbi ai sesi wehîsaoyomo arundi, nga asu sîhafi sünggurunîni rundeimbi ana moai sesi wehîyomo rundî?” mehomo-ndamboyu.

¹⁹ Asu Sisas ai yare hoafi-yupurühi yahuya, “Nindou mamî nîmorehi semîndîmbo sihi ai babîdîmbo nînguambe ra sesi wehîmandeiyo? Nindou nîmorehi semîndîmbomayu ranai ai-babîdîmbo nînguambe ana ngîrî sesi wehîndei.

²⁰ Nga sünggunambo nindou rana-hambo ndowaründümo ngomondani ai-babîdîmbo nîngokoate-ayambe anîmbo sesi wehîndeimboyei.

²¹ Nindou mamî aiamboani moai hoearî goesürî sîmborî semündü haya wamîndafi ngîsîhari hoearî fihî pare kakîyu randî. Rawareandi ana, boboe-ndandani asu hoearî goesürî sîmborî ranai akîdou yangîrî yagodi

mbunda ngisihari hoeari ra hirindeamboe. Hoeari goesüri simbori rananai wamindafi ra hirindeandani asu ambe afindi n'ngomboe.

²² Asu nindou ngorü ai simbori wain hoe ra wamindafi wain hoe ninihondi hoeari hipiri ranambe ngiri kandeandi. Rawareandi ana, hipiri ranai borindifeihü wain hoe ranai keboemboe. Nga simbori wain hoe ana hipiri simbori ambe femboane," mehu.

Moani nimarimbo sihi ratüpurikoatemo hoafi

(Matyu 12:1-8; Ruk 6:1-5)

²³ Mami ngoafimbo nimarimbo sihi Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo wit nümbüri mbusümo mahomo. Raniyo ahambo süngururü-rundeimbi ai wit ahuri bidifiri hürimaründümo.

²⁴ Asu Farisihündi ai Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, "Nimboe sihambo süngurunini rundeimbi ai moani nimarimbo sihi ahinümbi ra rawarunda?" mehomondamboyu.

²⁵ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, "Awi se Defit ai ahandi wandafi mami babidimbo sesikoate wembomboyomondühi ramareandi ra hoeirundai waniyo?"

²⁶ Sapo Abaiatar ai Godimbo sesi shairandaimbimbofi nimarumbe Defit ai Godindi ser worambe kefui hüfu bret Godimbo masihoundi ra masesu. Bret ranana Godimbo sesi shourundeimbi yangirane sowasümo arundi. Nga Defit ai sesühi ahandi wandafi mamiimbo bidifiri masagapuri ra moai fifirundiyo?"

27-28 Sisas ai asükai Farisimbo hoafiyupurühi yahuya, “Moani nimarimbo si ranahambo fehefemboyopoani God ai nindou nafimarandi. Nga moani nimarimbo si ranai nindoumbo mbifaritheirambo yahuhayamboyu nafimarandi,” mehu.

3

Sisas ai nindou watijari moaruwaimbü aboedimariri

(Matyu 12:9-14; Ruk 6:6-11)

¹ Asükai ngorü-simboani Sisas ai Suda-yafe rotu worambe kefuai hüfuane nindou watijari moaruwaimbü ai ranühi mamaru.

² Ranıyo nindou bidifiri ai Sisasimbo himboari safühimarüwuri moani nimarimbo sihi nindou watijari moaruwaimbü ra aboedindira papihofindihuri yahomo houmbo.

³ Sisas ai nindou watijari moaruwaimbümayu ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Botıyafondühi sühüfanı muᅇguambo hoeimbirihinı,” mehu.

⁴ Ranıyu Sisas ai düdureandürühiya, “Nınımoatükunıyo moani nimarimbo sihi refembo ahınümbı ra aboedayo, aboedi moatükunı refemboyo moaruwai moatükunı refemboyo? Nindou hıfokoefemboyo asu nindou aboedambofemboyo?” mehu. Nga ai moai simborı ahambo akıdou amboanı hoafıyomo.

⁵ Sisas ai nindou ranahamumbo hübudurapurı wakıreapurane asu ahamundi ngusüfoambe ranai tapıhamımayo-wamboyu hıhıfi-hıhıfi-koatemayu. Ranıyu asu nindou watijari

moaruwaimbü ranahambo hoafi+yundowohü yahuya, “Sihafi watiŋari ŋuri+hao,” mehua ŋuri+mar+henda aboedi tüküme feyo.

⁶ Ran+yo Farisi nindoumemo ranai wori ra hi+ŋgiru houmbo homo Herotindi nindou babidi Sisasimbo hifokoefimbo hoafi fimaründümo.

*Nindou afindi ranai Sisasimbo süngumar+hor+
(Ruk 6:17-19)*

⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Gariri kur+hoenambo mahomonda asu nindou afindi ranai ahamumbo süngumar+hüpuri hei.

⁸ Sisas ai nindou yamunde asu aboedire arandi hoafi ra h+mbor+yei hehi, nindou afindi Gariri, Sudia, Serusarem, Idomia, hifi Sodan hoekimi adaburo, Tair asu Saidon ngoafi ran+hündi ranai Sisas sowana mafandihindi.

⁹ Sisas ai nindou afindi ra hoeireanda mayowamboyu ahambo süngurururü-rundeimbi+ambo hoafi+yupurühi yahuya, “Nindou afindane engoro, nga se bot ŋgorü sowandümo sifomo, nga afindi afindi+ndeihi wambo hoe hohoeani ninendi-hündürimboyei,” mehupuri.

¹⁰ Sisas ai horombo nindou afindi aboedimareandüri ranimboyei angunümbi nindou afindi ranai Sisasimbo sündifimbo simbori ninendürimayei hei.

¹¹ Asu moaruwai nendi ranai Sisasimbo hoeir+horani mayoa ahandi wagabe piyei nimareimbo puküna hoafi kar+hehindühi seiya, “Seana Godindi nimor-anafi,” masei.

12 Nga Sisas ai aheimbo nüngunahurai nindouyu yaho fifirife hoafimbo yowanî mehündürî.

*Sisas ai ahandî hoafî semîndî horambo nindou
12 kafoare hîningîmareapurî
(Matyu 10:1-4; Ruk 6:12-16)*

13 Ai hafu hîfî wafuwamî nîmarûmbo nindou dîdeyomo ai hohoanîmo-yupureimbî ahamumbo hoafîmayua ahambo sowana mahafomo.

14-15 Sisas ai nindou 12 sepurîmündî hîningîreapurî haya hoafî sowandümo homorundeimbî anemo yahu kamafoareapurî. Nindou ranai Sisas babîdîmbo nîngombo ai koarîhefepura ho Godîndî hoafî bokarîhefehü asu moaruwai nendî hîhaifoefembo ngînîndî masagapurî.

16 Sisas ai nindou 12 ndanahamumbo masepurîmündu: Saimon, asu Sisas ai ngorü ndürî Pita kamafoarirî.

17 Sems, Son Sebedindî nîmorî. Sisas ai ahafanîmbo Boanerges anafanî yahu dükamareapurî. Ahandî nîmîndî ra nîmoamondî hoafî nahurai nindouane.

18-19 Andru, Firip, Bartoromyu, Matyu, Tomas, Sems, Arfiusîndî nîmorî, Tadius, Saimon Serot* sîrambeahîndîyu asu Sudas Iskariot Sisasîmbo ahandî hürütümbî-yomondî warîhûmarirî.

*Sisas ai Bersebur kapeihü ratûpurayu masei
(Matyu 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)*

---

* **3:18-19:** Serot ai Rom hoarehî nîmarîmbo moei yahomo-ndeimbanemo.

20 Sisas ai worinambo huanî asükai nindou afîndî ranai hei worî gümarîhorî. Ranîmboyou ai ahambo süngururü-rundeimbi babîdîmbo sesi sesi-koatememo.

21 Sisasîndî fikîmîndî ai ranî hoafî ra hîmborîyei hehi ahambo fihimündîmbo mahei. Sapo ai hohoanîmoyeihîya, ai wunünumbo-yuhümbei sei hehi.

22 Nga Serusaremîhündî ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbi ai hanîmo hoafîyomondühîya, “Ahandî fiambe Bersebur mbamarü. Aiana moaruwai nendîyei bogorî Bersebur ahandî ngîndî-namboane moaruwai nendî nindouyei fiambeahîndî hefoare arandî,” mehomo.

23 Sisas ai nindou ranaheimbo hoafîyundüra akîmî maheia kafoefe hoafî hoafîyundürühî yahuya, “Satan ai nüngunde Satanîmbo hemoabodira?”

24 Asu mamî hîfîhündî ai yîbobore haya yîfiarayo ana, ranî hîfîhündî ranai ngîrî aboedî nîmandei.

25 Asu mamî worambeahîndî ai yîboborîhi hehi yîfiaraye ana, ai ngîrî aboedî nîmandei.

26 Asu Satan ai yîfiarîmbo yahuhaya ahandî nendî ranai yîboboareandî ana, ngîrî ngîndî nîngo, nga ai ranîwamî randîhi moendîndeimboyei.

27 Ngîrî nindou ngorü ai ngîndî nindoundî worambe ngu napo hûmbuhünîndu. Sapo nindou ranai hûmbuhünîmbo hohoanîmoayu ana, ngîndî nindou ranahambo wofînambo hûputüpondîherü mbundambo anîmbo asu

ahandi napo munḡu ra fufundamündümbui.

²⁸ Ro siheimbo anihondumbo-anahi hoafehandüri, nindou ai Godimbo moaruwai hoafayei ane asu moaruwai hohoanimoayei ane ra amboawi mbüsümbui.

²⁹ Nga nindou ḡgorü ai Yifiafi Aboedimbo moaruwai hoafayu ana, God ai ḡḡri amboawi mbüsu, hapondani-ane asu süḡḡunamboane. Nga moaruwai hohoanimo ranai ahambo-so koadürümbo koadürümbo yagodimboe.”

³⁰ Sisas ai rani hoafi hoafimayu ra sapo ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi ai ahamboya, ‘Moaruwai nendi ahandi fiambe nimarimboane,’ mehomo-ndamboyu ra-mehu.

*Sisasindi fikimnindi
(Matyu 12:46-50; Ruk 8:19-21)*

³¹ Rani-simboani Sisasindi hondi asu akohoandi ai ahambo fihambo tükümehind. Ai moanambühi nimboeimbo aheimbo sowana hombo hoafimbo nindou mamikoamarhehori.

³² Nindou afindi ranai Sisasimbo wakirihori nimareimbo hoafiyahüindowohü seiya, “Sihafi amondi aborüdi ai shambo weindani niboadei hifandarihünini,” masei-amboyu.

³³ Asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Didiyei wandi me asu akohoanda?”

³⁴ Nindou wakirihimamarei ranaheimbo hübudurandürü wakirerühi yahuya, “Ndananei wandi me asu akohoand-ayei.

³⁵ Wandi me, akohoandi asu rehohoandi ana nindou didiyei Godindi hohoanimo süḡḡurihindeimbi rananei,” mehu.

4

Sesi ahurî nûmbûrambe bubufoefembo kafeefe hoafi

(Matyu 13:1-9; Ruk 8:4-8)

¹ Sisas ai asûkai Gariri kurîhoe kîmî nindou yamundife ratûpurî ra botîmareandî. Nindou afîndî ranai ahandî hoafi hîmborîmbo mafandenda botambe farîfi hoe hanġîfo-wamî mamaru. Asu nindou ranai gudianî hoe kîmî mamarei.

²⁻³ Sisas ai aheimbo kafeefe hoafînambo yamundeandûrûhî yahuya, “Nindou mamî ai nûmbûrambe hu sesi ahurî bubumarandî.

⁴ Ai hu sesi ahurî ra buburandane bîdîfirî ai nafînî pûtapîmayoa ndu ai tûkûyahî masahûsi.

⁵ Bîdîfirî nîmoei yahafî safambe hîfî akîdou yangîrî nîngowambe pûtapîmayo. Hîfî ra ragu hanîkoate-wambo ahurî ranai nîmai tûtûkîmayo.

⁶ Nga asu hûfîhamîndî ai piyowohüyo ahurî hapoadûmbo maforo ra sore soremarandî. Sapo ahasîharî ranai hîfambe ragu hanîkoate-wambo asu munġu yapataparîmayo.

⁷ Asu bîdîfirî ahurî ranai tîhoarî tîhoarûmbî wofî ranambe pûtapîmayoa gabudandûhî hîsîkoatemayo.

⁸ Asu ahurî bîdîfirî ai hîfî aboedambe safî pûtapîyowohü hîsîmayo. Nîmîndî mamî rana-handambo bîdîfirî ai 100 hîsiyo, asu bîdîfirî ai 60 hîsiyo, asu bîdîfirî ai 30 hîsiyo,” mehu

⁹ Hoafi moendîfembo yahumbo Sisas ai hoafîyundûrûhî yahuya, “Nindou ai hîmbo-ambeimbîndûhî ana, hoafi nda hîmborîmbiyuwamboane,” mehu.

Sisas ai nimboe kafeefe hoafinambo wataporimbomandĩ

(Matyu 13:10-17; Ruk 8:9-10)

¹⁰ Sūngunambo nindou afĩndĩ ranai bukūrefoendane Sisas yangĩrĩ mamaruwa ahandĩ sūngururū-rundeimbĩ 12-yomo asu nindou ahambo sūngurĩhorĩ-rĩhūndeimbĩ ai kafeefe hoafĩ ranahambo dūdumehĩndĩ.

¹¹ Asu Sisas ai sĩmborĩ hoafiyundūrūhĩ yahuya, “God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ranahandĩ dĩbo hoafĩ nĩmĩndĩ ra se fĩfĩrĩfembo-hūnda God ai masagadūrĩ, ŋga nindou weindanĩ manĩboadei ranaheimbo ana kafeefe hoafĩ yangĩrĩyo hoafĩmayu.

¹² Ranĩmboane,

Ai afĩndĩmbo hĩmboarĩ papĩndeimboyei,
ŋga ai ŋgĩrĩ tūrūboadĩhi fĩfĩrĩndĩhindĩ.

Ai afĩndĩ hoafĩ hĩmborĩndeimboyei,
ŋga ahandĩ nĩmĩndĩ ŋgĩrĩ fĩfĩrĩndĩhindĩ.

Ranĩmbo-anĩmbo ai wambo sowana asūkai hĩhrĩndahi dĩdeiyani

God ai ahei moaruwai hohoanĩmo ra amboawi mbūsūmbui,” *Aisaia 6:9-10*

mehu.

Sisas ai sesi ahurĩ ranahandĩ nĩmĩndĩ fĩfĩre hoafĩmayu

(Matyu 13:18-23; Ruk 8:11-15)

¹³ Sisas ai ahamumbo hoafiyupurūhĩ yahuya, “Awi se kafeefe hoafĩ ranahandĩ nĩmĩndĩ ra moai fĩfĩrundĩyo? Asu refeana bĩdĩfĩrĩ amurĩ kafeefe hoafĩ ra nūngundu fĩfĩrĩ-mandunda?”

14 Nindouyei mbusümo Godîndî hoafi wataporimboayo ana, sapo nindou sesi ahurî nûmbûrambe bubafoareandî nahuraiane.

15 Hoafi nafîrî pîrayo ana, sapo nindou Godîndî hoafi himborîyehaneî, nga Satan ai nîmehûnou hoafi ra nindouyei mbusûmonîndî semündü raguanambo-reandûhani.

16 Bîdîfirî sesi ahurî nîmoei yahafîsafambe pütapîmayo nahuraiane. Ai Godîndî hoafi ra himborîyehî hehî nîmehûnou semîndîmbo hîhîfî-hîhîfîyehî-aneî.

17 Nga ai moai hoafi ra ndorîhi sahûmündia ahei ngusûfoambe ragu ngîrîndî nîmaro, nga ai moanî akîdou yangîrî ngîrîndî nîmboeihî aneî. Ai Godîndî hoafi himborîyehî masahûmündi ranahambo refe hoeifembo nindou ngorü ai tîrîfo sehîndanî nîmehûnou hîrîngîrîhindûhî-aneî.

18-19 Bîdîfirî ai sesi ahurî tîhoarî-tîhoarûmbî wohambe pütapîmayo nahuraiane. Nindou ranai hoafi himborîyehaneîsî, nga ai hîfîndî moatükunîmbo afîndî hohoanîmoyeihî napo afîndî semîndîmbo ngusûfo parîhindûhî Godîndî hoafi ranahambo gabudîfoareanda asu ahurî ranai ngîrî hîsîndo.

20 Asu sesi ahurî hîfî aboedambe bubumayoa aboedî tükefeyo ranana sapo nindou düdi ai hoafi himborîyu haya fîfîreandûhî tûmafoareandî nahuraiane. Ranîyo bîdîfirî ai hîsî aboedî hîsîyowohü bîdîfirî ai 100 hîsîyo, bîdîfirî ai 60 hîsîyo, asu bîdîfirî ai 30 hîsîyo marandî,” mehu.

*Sisas ai moaruwai nendi hemafoareandi
(Ruk 8:16-18)*

²¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafi+yupurühi yahuya, “Awi nindou ai ram hai wambüri asu fondi hoarehi dibonapi+mandihiyo? Wani, nga ram ra fondi+wami nimoamo ane nindihhi arihündi.

²² Muñguambo moatükuni haponda dibombo engoro ra süngunambo ana weindahi tükündi+femboe. Asu n+ne-moatükuni gabudhi masi+hehindi ra süngunambo ana weindahi yagodomboe.

²³ Nindou ai himboambeimbändühi ana, hoafi nda himborimbiyu-wamboane,” mehu.

²⁴ Asukai hoafi+yupurühi yahuya, “Hoafi himborayomo ra se wudi+poapodu hohoanimondimo. Se nindoumbo yim-buar+hindüri rani simogodühi animbo God ai siheimbo yimbundearühi asu ngörü bidifiri pandeambui.

²⁵ Nindou düdi ai bidifiri moatükuneimbayu ana, God ai asukai bidifiri dagadombui. Nga nindou düdi rani-koateayu ana, n+ne akidou ahandi warambeahindi ra ndemündü raguanambo-ndeambui,” mehu.

*Sisas ai sesi ahuri tükefeyo kafoefe hoafi
hoafimayu*

²⁶ Sisas ai asukai hoafiyuhi yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana nindou sesi ahuri nümbürambe bubofoareandi nahuraiane.

²⁷ Nindou ranani apuwaniyo asu yangiri ahandi ratüpurü ratüpurüyuwanio nimbokoani

sirühi sesi ahuri adükarî tükefeyo ra ai moai fifireandi.

²⁸ Hifi yangirane sesi ahuri ra rareanda adükarî tüküfehü hisiyoy arandi. Ai moai fifireandi nüngureambombai weangurühi emündi boatei tükündife mbunda mbiro ahuri tükündifihü animbo ranambe hisi tükündifemboe.

²⁹ Hisi ranai ho nginindiyowa nümbürî aharambürî ranai yimungure-mindimboyo simboani yimunguramündi arandi,” mehu.

Sisas ai hoarî akidouhündi adükarî tüküfembo kafeefe hoafi hoafimayu

(Matyu 13:31-32; Ruk 13:18-19)

³⁰ Sisas ai asukai hoafiyuhi yahuya, “Sihiri God nginindi hifandarandi ranahambo nüngunahuraiane mambisefa? Ranahambo hoafimbo nini-kafoefe hoafinambo hoafimandefa?

³¹ God nginindi hifandarandi ranana hambomo hoari nahurai akidou ahandi nduri mastet hoari hifi kararowandi nahuraiane.

³² Nga hifefeyo ana, tikoani nahurai tüküfe haya adükarî hamindi amuri nümbürambeahindi sesi ranahambo ngasündeandühane. Ranane afindi düdüdü papire haya ningowanî, ndu ai hei raniwami ngisiharühi ngeramborühi arihündi,” mehu.

Sisas ai kafeefe hoafinambo hoafimayu rana-handi nimindi

(Matyu 13:34-35)

³³ Sisas ai nimorehi nindowenihî afindi ranaheimbo kafeefe hoafi afindi

wataporimbomrandi ahei hohoanimo ra simogodühi.

³⁴ Ai ranaheimbo kafeefe hoafinambo yangiri wataporimborandüri marandi. Nga ahambo süngururü-rundeimbi aiyangiri nimarimondani ana, hoafi ranahandi nimindi ra yamundeapuri-marandi.

*Sisas ai hoeweri hoafimayua afurimareandi
(Matyu 8:23-27; Ruk 8:22-25)*

³⁵ Mami rani nimbambe ahambo süngururü-rundeimbo yahuya, "Sihiri Gariri kurthoe ra ngorü-goanini ngefomboane," mehupuri.

³⁶ Raniyo nimorehi nindowenihafi andi ra raru hiningirüwuri houmbo bot Sisas mamaru ranambe fareafu houmbo sowaründümo mahomo. Asu bot bidifiri amuri ranai amboani ababidimbo maho.

³⁷ Ai hifomondane, Gariri kurthoe ranambe nginindi hamindi weri ranai tükümefeyo. Raniyo hoe ranai hafo kaifoairandühi tükühefembo yangirimayo.

³⁸ Asu Sisas ai daboadan pirowami mbiro nande haya apuane, ahambo süngururü-rundeimbi ai yangiri ruwurühi yahomoya, "Nindou Yamundo-randeimbi, sihiri yifimbo yangirayefi ranahambo awi se moai hohoanimoyafiyoy?" mehomondamboyu.

³⁹ Sisas ai botifi hoe asu weri ranahafembo nginindi hoafiyupirühi yahuya, "Rühüsafi kikindandife," mehua hoafi ningowambe kikamindühiyo hoe asu weri ai afure pimareandi.

⁴⁰ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafi+yupurühi yahuya, “Ni+mbøe se yi+himboayomoa? Awi se an+hondümbøfe-koate-wamboyo?” mehu.

⁴¹ Ahambo süngururü-rundeimbi ai ahamundihoari simbori ndüwur+yomondühi yahomoya, “Nindou nda nüngunahurai nindouyua? Moani hoe afindi+afindimayo asu weri ranai ahandi hoafi h+imboriyafehü afur+mar+neandi,” mehomo.

5

*Nindou mam+ndi flambeah+ndi Sisas ai moaruwai nend+ hemafoareandi
(Matyu 8:28-34; Ruk 8:26-39)*

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi+imbo Gariri kur+høe ra botambe bar+høemo houmbo Gerasa-yafe hifambe mahomo.

² Sisas ai bot hini+ngi+re haya kusifuendan+yo, nindou mam+ ahandi flambe moaruwai nend+ nimareimbi ai yifi sihehi ri+hündeimbi honguambeah+ndi hu ahamboso tüküme fiyu.

³ Nindou ranai ana yifi sihehi ri+hündeimbi honguambe-ani apu arandi. Ranane ngi+ri ahambo sen+nambo amboani yir+war+ hüpütüpu-ndür+ndümo.

⁴ Nindou ranahambo afindi+imbo sen+nambo yir+war+ hüpütüpur+hor+i+nde+i mar+hündi, nga sen ra gur+haimarandi. Ai ngi+n+ndi ham+ndi-wambo nindou ngorü ai-amboani moai ahambo kiki+hirümündu.

5 Nimbokoani asu sirühi nindou ranai yifi sihehi rihündeimbi nimoei-ambe asu hifi wafu ranambe hoahoangura-marandi.

6 Sisas ai hapoadumbo anguni huambe nindou-mayu ranai hoeiriri haya pipiyu hu ahandi wagabe yiri yimbu pusire mamaru.

7 Nindou ranai pukuna hoafi karihoehü yahuya, “Sisas, se-ana God Nimoamo Hondü ahandi nimori anafi, se wambo nini nünungu-fendirimboyafa? Ro sihambo düduaritheanini, Se Godimbo dabarindafoandühi ngiri sihambo nini-moatükuni randiheandi mbisafi,” mehu.

8 Ramehu ra sapo Sisas ai hoafiyuhuya, “Moaruwai nendi se nindou ranahandi fiambeahindi kosifoa,” mehu ranimboyo.

9 Asu Sisas ai düdureandühi yahuya, “Sihafi ndüri nine?” mehuamboyo. Asu moaruwai nendi ranai yahoya, “Wandi ndüri ana amiane. Sapo ro ana afindi sirihünd-anefi,” meho.

10 Moaruwai nendi ranai rani hifihündi yowani yihoefimbo hefoefemuni-poani yaho haya Sisasimbo hüti hoafimariri.

11 Rani fikimi hifi wafuambe moatei afindi ranai sesi sahüsihi buriyei wakimarihindi.

12 Raniyo moaruwai nendi ranai Sisasimbo hüti hoafiyehi seiya, “Se yihoefimbo koandi-hawamuna moatei akimi nda burayei ahei fiambendahumboane,” masei.

13 Raniyo Sisas ai hiningi-mareandüra rasüngumehindi. Moaruwai nendi ranai nindoundi fiambeahindi kosifoehi hehi moatei akimi burimayei ahei fiambemehindi. Raniyo 2,000 moatei ranai hiripini piyei hehi gügüriyei

hanimbo kurihoeambe hoe karihüsi hehi yifisafi-mayei.

¹⁴ Nindou moatei hifandimarundi ranai fe-fou houmbo homo adükari ngoafiyoy asu akidou ngoafi adaburo ranियो ra wataporimbomarundi. Ranियो ranühündambo nimorehi nindowenih ranai n-ne-moatükunियो moateimbo tükümefeyo ra hoeifembo mahei.

¹⁵ Ai hei Sisasimboso tüküyahi hoeirhindane nindou horombo ahandi flambe moaruwai nendi afindi n-mareimbi-mayu ranahambo hoeimarihori. Ai asukai aboedi hohoanimo fifire hohoan+moyuhumbo hoeari güde haya mamaruwa hoeirihori hehi yihimbomarihori.

¹⁶ N-ne-moatükunisi Sisas ramareandi hoeifembo mahei ranai asukai hihiriyahi hei nindou horombo moaruwai nendi n-mareimbi-mayu asu moatei ranahambo amboani wataporimbo-marihündi.

¹⁷ Ranियो nimorehi nindowenih ranai rani hoafi ra himboriyei hehi Sisasimbo rani hifihündi ngorü-goanini hombo huti hoafimarihori.

¹⁸ Asu Sisas ai botambe mafarifiyuwamboyo nindou horombo moaruwai nendi n-mareia hefoareandeimbi-mayu ranai aidibo hombo huti hoafimayu.

¹⁹ Nga asu Sisas ai ahambo moai yini yahundo. Ai hoafiyundowohü yahuya, “Se sifahfi worinambo ngafi fikiminindimbo Adükari ai sifahfi fimbo hipoambo-reanünühi ramareanini ranahambo wataporimbondandi,” mehu.

²⁰ Ranियो nindou ranai hu Dekaporis hifihü ahandi fimbo wataporimbo-maranda nimorehi

nindowenihî afîndî ranai mahepûnahindî.

*Sisas ai nîmorehî nîmorî yîfîhündî botîre asu
nîmorehî anğünümbî aboedîmareandî*

(Matyu 9:18-26; Ruk 8:40-56)

²¹ Sisas ai Gariri kurîhoe ra botambe farîfi haya nğorü goanîni huane nindow afîndî ranai ahandî hoafî hîmborîmbo mafandeandî.

²² Ranîyo Suda-yei rotu worî hîfandîra ran-deimbi, ahandî ndürî Sairus, ai mahu. Ai hu Sisasîmbo hoeirirühî ahandî yirîkîmî yirî yimbu pusîre mamaru.

²³ Ai Sisasîmbo hûti hoafîyundo hoanğuhü yahuya, “Wandî nîmorehî nîmorî ai yîfîmbo yangîrane, nğa se dîdîfî warî nindowandani anîmbo aboedîmbeyo-wamboane,” mehundo-amboyu.

²⁴ Asu Sisas ai aidîbo mahua nîmorehî nindowenihî afîndî ranai ahandî süngu mahei. Ranîyo ahandî fikîmî gugureandühî nînendi-marîhorî.

²⁵ Asu nindow gugurîmareandî ranambe nîmorehî mamî 12 hîmbanühî-feimbîmbo amoamo watîkoafîra-marandî.

²⁶ Ranîyo nîmorehî ranai dokta hoeifepurîmbo ahambo fehefembo-hünda ahandî kakî afîndî saimarandî. Asu dokta ranai moai ahambo farîhoemondani aboedî tüküfeyo, nğa wanî.

²⁷ Nîmorehî ranai Sisasîndî hoafî ra hîmborîyo haya ho nindow afîndî ranahei mbusümo manîngo. Ranîyo ai Sisasîndî daboadani ho ahandî hoandarî hoearî ra sündîmareandî.

28 Ai ahandi hoari yare hohoani mo-yowohü yahoya, “Ro ahandi hoeari yangiri amboani sundari heandi ra aboedindamboyahî,” meho.

29 Ramare-andamboyo nimehünou amoamo watikoafimarandi-mayo ra kikiramindühi asu ahandi flambe angüni ranai aboedimayoa fifirimareandi.

30 Asu Sisas ai ahandi flambeahindi nginindi makosifoenda fifire haya hihirifi düdurearühi yahuya, “Düdi wandi hoearühi sundimareanda?” mehu.

31 Ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou afindi engoro ra hoeiarowandane asu düdi sundimareandi safi hawambo düduwefoanda?” mehomo.

32 Nga awi Sisas ai düdi ahandi hoeari fihî sundimareandi ra fifirindihea yahu haya kokomara hu.

33 Nimorehi ranai ahambo rani-moatükunî tüküme feyo ra fifire haya yihimboyohü hihamindari-mayo. Ranîyo ho Sisasindi yirikimî yimindhona nimarimbo munquambo moatükunî ahambo tüküme feyo ra wataporimbomarandi.

34 Sisas ai nimorehi ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Nimori akidou, se anihondumbo-arowandi ranimbohünda seana asukai aboedanafi. Sihafi angüni aboedime feyo ranimbohünda se ngüsü afurindo künde hawa ngafi,” mehu.

35 Sisas ai wataporimborandühi nünquambe nindou bidifiri ai Suda-yafe rotu hifandi randeimbindi worambeahindi sinimo

hoafi yomondühi yahomoya, “Si hafi nimorehi nitori yifimayo. Nga nindou yamunde randeimbimbo tinjirifo segodopoani,” mehomu.

³⁶ Asu Sisas ai moai ahamundi hoafi ranahambo hihimboriyu. Ai Suda-yafe rotu hifandirandeimbi ranahambo yahundoya, “Yowani, yihimbo-yopoani, nga se moani Godimbo anihondumbo-ndowandi,” mehu.

³⁷ Sisas ai nindou ranaheimbo ai-babidimbo hombo yowani yahu hininjireru haya, Pita, Sems, Son, asu ahandi akidi Sems ahamumbo yangiri sungureapuri haya mahu.

³⁸ Ai homo Suda-yafe rotu bogorindi worikimi tukuyafundühi Sisas ai hoeireandane arani hoafi afindi afindi-mayei.

³⁹ Ai worambe farifi hafu hoafiyundürühi yahuya, “Nimboe se arani hoafi afindi-afindayeia? Nitori ndanana yifiyopoani, nga moani apomboane,” mehuamboyei.

⁴⁰ Asu nindou ranai ahambo tikifinambomarihori. Ai aheimbo rani worambeahindi hihaifoarearu mbura, nitori ranahandi hondafindiyafe asu ahandi sungurururundeimbimemo aheimbo yangiri semündündüri haya, nitori yifi menjoro rani wori safani kamefoehindi.

⁴¹ Ai hüfu nitori ranahandi watinjari hü kikihiramundi haya hoafiyundowohü yahuya, “Tarita kumi,” mehu. Hoafi ranahandi nimindi ana ndahuraiane, “Nimorehi nitori yihoarifi ro hoafehanini, se botiyafo,” yaho ranane.

⁴² Asu nimehünou nimorehi nitori ranai botife haya mahowa nindou ranai mahepünehindi. Nitori ranana 12 himbani

yoweimbiyo.

⁴³ Sisas ai hoafi yundürühi yahuya, “Se yowanî nindou mamimbo amboanî ndanî moatükunî nda hoafiyopoanî. Nîmorî ranahambo sesi sahündo animbo mbiseso,” mehu.

6

*Nasareti hündi ai Sisasimbo
yiboarukomarî horî
(Matyu 13:53-58; Ruk 4:16-30)*

¹ Sisas ai ranühi hîniŋgîre haya ahandî ŋgoafi hondünambo mahua asu ahambo süngururürundeimbi ai ai-babidimbo mahomo.

² Ranîyo moanî nîmarimbo sihi Suda-yafe rotu worambe kefuai hüfu nîmorehi nindowenihimbo yamundîmareandürî. Nindou afîndî ranai hîmborîyei hehi hepünahindühi seiya, “Ndanî ndofe fîfîrîfe nda nahünda semündümboyua? Asu hepünîfeimbi moatükunî refembo ŋgîniñdî ra nahündambo semündümboyua?”

³ Aiana worimbora randeimbi nindou yangîrani. Asu ai Mariandî nîmorî Sems, Sosep, Sudas asu Saimon ahamundî amonŋgo-ani. Asu ahandî rehîmamî ai nda sihirî babidî animboei,” sei hehi Sisasimbo ŋgusüfoambe yiboarukomarî horî.

⁴ Asu Sisas ai hoafi yundürühi yahuya, “Godîndî hoafi hoafiyu-randeimbi ai muŋguambo ŋgoafîhü ndürîmb-ani. Ŋga ahandî ŋgoafi hondühi ahandî fikîmîniñdî-so worambe ana ndürîkoate-ani,” mehu.

⁵ Asu Sisas ai ranühi moai hepüñfeimbi moatükunî rareandî, nga yimbumamî anğünümbi nindou yangriyo warî manandanda aboedimehindî.

⁶ Ranıyo nindou ahambo anıhondümbofekoatemayeia hepüñmefiyu.

*Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi nindou
12 ranahamumbo koamarıhepura mahomo
(Matyu 10:5-15; Ruk 9:1-6)*

Ranıyu Sisas ai ranühi ngoafi adaburo ra hoahoangühü Godındî hoafi yamundi-mareandürî.

⁷ Ai ahambo süngururü-rundeimbi 12 ahamumbo nindouyei fiambeahındî moaruwai nendî hefoefembo ngınındî sagapurî mbura yimbu-yimbure koamarıhepurî.

⁸ Sisas ai yare hoafıyupurühi yahuya, “Se ngomondühi ra nını-moatükunî ndowandümoemo, nga nımınımı yangrı anımbı ndowandümo. Se yowanı bret, arü asu kaki ranı-moatükunî sandıfe semındı-poanı.

⁹ Se su güdündî, nga hoearı ana güdarındî ranı yangrı anımbı güdu ndowandümo ngomo.

¹⁰ Asu se homo ngorü ngoafıhü tüküyafu houmbo ngorü worambe ahafomo ra ranı worambe yangrı nımandımo mbundumbo ngorü-goanı asükai ngomo.

¹¹ Ngomondanı ranı ngoafıhündî ranai sıhamumbo worınıfepurı-koatendeihı sıhamundı hoafi hımborı-koatendeianı, se ngoafi ra hınıngındündî. Se hombo mbısımombo ana, sıhamundı tınarıhündı hasüfi ra püpürüfıboadu houmbo ngomo

ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandürî yaho nafuiyondürîmbo-hünda,” mehu.

¹² Ranîyo Sisasîmbo süngururü-rundeimbî ranai homo nimorehî nindowenihîmbo hoafi bokarîhoemondühî yahomoya, “Sîhei ngusüfoambe moaruwai hohoanîmo hîniñgîndîhindühî sîmborî hohoanîmo süngundîhindî,” mehomo

¹³ Asu ai homo nindoweyi fiambeahîndî moaruwai nendî hefoaru, aᅅgünümbî nindoweyewamî werî hoe karunda aᅅgünümbî nindou ai aboedî tüküyahi marîhündî.

Herot ai Sisasîmboya Son hundürüra randeimbîmbei mehu

(Matyu 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Sisas ai muᅅgu-moatükunî ramareandî hoafi ra adükarî bogorî Herot ai hîmborîmayu, sapo ahambo muᅅguambo nindou fîfirîhorî hehimbo wambo. Ranîyo bidîfirî nindou ai seiya, “Son hundüra randeimb-ani yîfîhündî botîfi haya. Sapo ranîmboane hepünîfeimbî moatükunî yare arandî,” masei.

¹⁵ Asu bidîfirî nindou seiya, “Aiana Eraisa-ani,” masei. Asu bidîfirî nindou seiya, “Aiana Godîndî hoafi hoafi-yomo rundeimbî horombo yîfîmemo nahurai-ani,” masei.

¹⁶ Herot ai ranî hoafi ra hîmborîyu hayambo yahuya, “Ro Son hundürüra randeimbîmbo ana horombo mbîro kîkîmarîhehinî. Nga asu haponda asükaiyu yîfîhündî botîfimboyu?” mehu.

¹⁷⁻¹⁸ Horombo Herot ai ahandî akîdî Firipîndî nimorehî Herodias masemüdu. Ranîmbo Son

ai Herotimboya, “Aboedi hohoanimoyopoani sifahafi akidandi nimorehi masowandifi,” yahundo-marandi. Ranimboyo Herot ai nindou bidifiri koamarihapura Sonimbo kikihirundumo mburumbo karabus-ambe hinngimaruwuri.

¹⁹ Herodias ai Sonimbo nginindiririhü hifokoeffimbo hohoanimomayo, nga ai ngirindo.

²⁰ Sapo Herot ai Sonimbo yihimborürüh-wambo. Ai ffireandi Son ai Godindi himboahü mbumundi nindou-mayua ranimbo Herot ai ahambo hifandüri-marandi. Ai Sonindi hoafi himboriyuhü ana, ngusüfoambe moaruwairirihü afindi hohoanimoyuhani. Nga asu ahandi hoafi himborimbo hohoanimoyuhani.

²¹ Herodias ai Sonimbo mbiro kikifimbo, nafi kokorambo hoeimareandi. Herot ai ahambo hondi ai wakimarimindo rani sihi gafmani-yomondi bogori, ami-yomondi bogori asu Gariri hifandu-rundeimbi ahamumbo sesi sindimareandi.

²² Ai sowasümondühi nimarimondane, Herodiasindi nimorehi nimori ai hafo hihifi-hihifiyo wakimareandi. Raniyo Herot asu bidifiri bobaagori sesi sowasümondühi mamarimo ai ranahambo afindi hihifi-hihifimemo. Raniyo adükar bogori Herot ai nimorehi nimori ranahambo düdureandühi yahuya, “Se nine-moatükunimboyo hohoanimo-ayafi ra ndahaninimboyahi, nga se wambo hoafiyafi,” mehu.

²³ Herot ai dabarifi hoafiyundowohü yahuya, “Se nine-moatükunimboyo hoafayafi ana, nda-

haninimboyahi. Se hifi hifandarihandi rana-hambo kikirowandiri asafi ana, ranamboani ro kikiindiheanini-mboyahi,” mehu.

24 Nimorehi nimori ranai hondi sowana hihirife ho dudureanduh yahoya, “Nini-moatukunimbo dudumandahea?” mehoamboyo. Hondi ai yahoya, “Son hundurura randeimbindi mbirombo animbo dudundafoandi,” mehondoamboyo.

25 Nimorehi nimori ranai hihirife ho adukari bogorimbo anahoya, “Hapondani hamindi Son hundurura randeimbindi mbiro pretambe foando hawa ndawandiri,” meho.

26 Ai rani hoafi ra himboriyu haya ahambo ngusüfoambe moaruwai-maririsi, nga sapo nindou fandu masowasümo ahamundi himboahü nine-moatukuni se hoafayafi ro randiheamboyah mehu. Ranimboyo ai nimorehi nimori ranahandi hoafi süngufembo ambe yahokoatemayu.

27-28 Raniyu adukari bogori ranai ami mami koamarheira Sonindi mbiro semindimbo mahüfu. Ai hüfu Sonimbo karabus worambe mbiro kikiriri mbura ahandi mbiro ra pretambe foare semündü hu nimorehi nimori ranahambo masagado. Raniyo nimori ai semindi ho hondambo masagado.

29 Sonimbo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi himboriyomo houmbo homo karabus worambeahindi fi-nimoko sowandümo homo hongunambe masihawuri.

*Sisas ai 5,000 nindoumbo sesi masagaduri
(Matyu 14:13-21; Ruk 9:1-17; Son 6:1-13)*

30 Sisasindi hoafi sowandümo homorundeimbi ai homo ai-babidiimbo mamühiyafundühi wataporimemo. Ai ratüpurirarundühi nimorehi nindowenihimbo Godindi hoafi yamundimarundüri ranahambo.

31 Nindou afindi ranai fande bukürefoemarandamboyo Sisas ai ahandi hoafi sowandümo homorundeimbi babidiimbo sesi sesi-koatememo. Ranimboyu hoafiyupurühi yahuya, “Andai sihiriipoanimbo nindou nimirikoateandühi ngefühi animbo akidou fi-handihu,” mehupuri.

32 Raniyomo ai yangiri botambe fareafu houmbo nindou nimirikoateandühi mahomo.

33 Nga nimorehi nindowenih afindi ranai hoeirihifirhipuri, ranimboyu nindou afindi ranai Sisas ahandi süngururü-rundeimbi babidiimbo homboyomondani ahei ngoafi hiningirih hehi Sisasimbo sowana pipina hei ai-boatei tükümehindi.

34 Ranioyo Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidiimbo botambe homo tüküyafundane, nindou afindi ranai hifanda mengoro. Ranioyo hoeireanda mayoa sipsip hifandioyorandoimbi nindou hifandioyokoate nahurai fimayeia hipoambo-reandürihi afindi yamundimareandüri.

35 Asu süngunambo nimbambe hüfhamindi ai hanuambe hoafiyomondühi yahomoya, “Ndanühi ana nindou nimirikoatereandühane ndeara hüfhamindi ahanu.

36 Ranimbo-hündambo animbo nimorehi nindowenih ranaheimbo koarhawandüra hei ngoafi akimi adaburo ranühi aheihoari sesi

pemiyei mbisahüsi,” mehomo.

³⁷ Nga asu Ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Se sesi dabudüri,” mehuamboemo. Ai simbori ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi se hohoanimoyafani ro afindi handret kinanambo aheimbo bret pemiyo saimboyo?” mehomo.

³⁸ Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Nüngunümbi bretyo se sihoemomboemoa? Homo hoeiru,” mehuamboemo. Homo hoeirunda mayoambo yahomoya, “Hondahüfeimbi bret asu yimbu kini ranane engoro,” mehomondamboyo.

³⁹ Sisas ai ahamumbo hoafimayua nindou ranaheimbo hoafimayomonda yiboboyiboboyahi hehi mamarei.

⁴⁰ Mamarei ra bidifiri 100, asu bidifiri 50, ranıyei yiboboyiboboyahi mamarei.

⁴¹ Sisas ai bret hondahüfeimbi asu kini yimbu ra semündü haya sünambe himboyo hafuhü Godimbo hihifirüri mbura, hifitire haya ahandi süngururü-rundeimbimbo masagapuri nindou ranaheimbo yimbufembo. Asükaiyu kini akidou yimbu ranamboani hifitire haya yimbumareandi.

⁴² Munguambo nindou ranai sesi ra sahäsimbo simongori-marihümüdi.

⁴³ Ranıyo Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai bret asu kini bidifiri bidifiri kurımayo ra 12 wambürambe wambürıhıru hafombo tükümefoy.

⁴⁴ Nindou sesi masahüsi ranana 5,000-yei.

*Sisas ai kurihoe hanġifowam+ pütap+mayu
(Matyu 14:22-33; Son 6:16-21)*

⁴⁵ Sisas ai nimehünou ahambo süngururü-rundeimb+imbo botambe farife hefe Gariri kurihoe behefe hefe ai-boatei Betsaida nġoaf+nambo hombo hoaf+mayupur+. Nġa aiana awi n+mar+ mbur+imbo nindou ra koar+hefendür+imboyu.

⁴⁶ N+moreh+ nindowenih+ ra koar+heir+ mbura asu ai God+imbo d+id+ibaf+fembo h+f+ wafuanambo mahafu.

⁴⁷ Rani n+mbambe ahambo süngururü-rundeimb+ ai botambe Gariri kurihoe hanġifowam+yomo, nġa asu aiana nġ+ndan+yü.

⁴⁸ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimb+ hoeireapurane werambe bot ra ahamumbo kameihü n+nendi+mareapura asu bot ra sem+nd+ hombo pur+na wat+har+marund+. Ran+yo Sisas ai si hoaf+imbo saf+ ahamumbo sowana bot ra nġasünde haya hoe hanġifowam+ pütap+mayu hu.

⁴⁹ Nġa asu ai hoeirüwuran+ hoe hanġifowam+ pütap+mayua yifiaf-ani yahomo houmbo has+heimemo.

⁵⁰ Ai muġguambo hoeirüwura mayoa y+h+imbo-mayomondamboyu, ai ahamumbo nimehünou hoaf+yupurüh+ yahuya, “Se y+h+imbo-nd+imboemo, nġa nġ+n+nd+ n+mandümo. Ndanana ro-anah+,” mehu.

⁵¹ Asu ai botambe far+fi hafu ai-bab+id+imbo mamaruwa hoewer+ ranai afur+mareanda ma-hepünafund+.

⁵² Nġa Sisas ai hondahüfeimb+ bret hepün+feimb+ moatükun+ ramareand+ ra

moai wudipoaporu fifirundi sapo ahamundi hohoanimo ranai tapihamiyohü wambo.

*Genesaretihü Sisas ai anğünümbi nindou afindi aboedimareandi
(Matyu 14:34-36)*

⁵³ Raniyomo ai botambe kurihoe ra barihomo gudian Genesaret ngoafikimi bot ra himondindümo hininğimarundi.

⁵⁴ Ai botambeahindi makusifoendambo nindou ranai nimehünou fifirimarihori.

⁵⁵ Ngoafi ran ngoafikimi adaburo ranühi hahabodeihü hoafimayeiya, anğünümbi nindou afindi safisendambe-rhindüri Sisas nünğuh sahümündindüri hei marihündi.

⁵⁶ Raniyo muñguambo ngoafi adaburo ranühi, nahi Sisas ai huan anğünümbi nindou ra fufurihü-mündindüri hei fandihirühündüh sihehindüri marihündi. Raniyei ahandi war hoandari nğisihari hoeari ra anğünümbi nendi ai sündimbirhind sei hehi hüti hoafimaye. Asu ahandi hoeari sündimarhind ranai asukai aboedi tükümehindi.

7

*God ai amoa mamiyei ahinümbi hohoanimo hifinambomareandi
(Matyu 15:1-9)*

¹ Farisihündi bidifiri ai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou babidimbo Serusarem ngoafihündi sifomo Sisasimbo hoeimarüwuri.

² Raniyo hoeirundan Sisasimbo süngururü-rundeimbimemo ranai war popoaiakoate sesi

sowasümondühi mamarimo. Wari popoaikoate sesi sesimbo ranana moaruwaiane.

³ Sapo Farisi asu Suda-hündi aiana ai boagiri süngumarundi ranimboane ngiri wari popoaikoate sesi dagüdi.

⁴ Asu sesi maket ambeahindi pememo amboani sesi popoihefekoate ana, ngiri dowadümo. Sapo ai boagiri refemarandi süngumbo hipiri napo ra popoaindihou mbundumbo animbo mandu dowadumboemo.

⁵ Ranayo Farisi asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi ai Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Nimboe sishambo süngurunini rundeimbi ai boagiri ahini ra süngufekoateayomoa? Asu nimboe wari afisaho kapeihi sesi asowasümoa?” mehomo.

⁶ Ranayu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Godindi hoafi hoafiyurandeimbi Aisaia ana anihondumbo yimbu yafambeimbi sishamumboyu hoafimayu. Ai ndare sürü papirandühi yahuya,

‘Nindou ndanai ana yafambe yangirane wambo aboedani asei,

nga ahei hohoanimoana angunane engoro.

⁷ Aiana nindouyei ahinümbi hohoanimo ranane yamundihindühi Godindi hoafane nda asei,

ranimboane ai wambo hohoanimoaye ra moanipoane,’

Aisaia 29:13

mehu.

⁸ Seana Godindi ahinümbi hohoanimo ra hingiriru houmboanemo nindouyei hohoanimo yangirane sünguarundi.”

⁹ Raniyo ai hoafiyupurühi yahuya, “Seana Godindi ahinümbi hohoanimo ranahambo ambeyaho hiniŋgifehümbi sihamundi hohoanimo süngufembo yangirane hohoanimoemo.

¹⁰ Sapo Moses yahuya, ‘Se sihafı meapeyafe hoarehındafı,’ asu ‘Düdi ahandı hondamboyu afındamboyu moaruwai hoafayu ana, yifimbiyuwamboane,’ mehu.

¹¹⁻¹² Nga se ndaru hoafiyomondühiya, ‘Nindou ranai ahandı hondafındambo fehefe kaki napoeimbanisı, nga hondafındambo hoafındupırühiya, “Ndanı kaki ana ro Godimbo saimbo masiheheandane,” mbüsu ana, asu ŋgırı nindou ranai kaki ranambo ahandı hondafındambo fehefepırımbo yını mbısımo,’ yahomo arundi.

¹³ Ranımboane Godindi hoafı ra hiniŋgırundühi asu se boagırı-yafe hoafı ra süngu-arundi asu se afındı moatükunı rahurai raru arundi,” mehu.

*Nıne-moatükunı nindumbo rareanda nindou ai moaruwai hohoanımoeyi arıhündı
(Matyu 15:1-9)*

¹⁴ Sisas ai nindou afındı ranaheimbo asukai mıŋgiyu hürühendürı haya hoafıyundürühi yahuya, “Muŋguambo nindou se wandı hoafı nda himborındeı hehi fıfırındıhindı.

¹⁵⁻¹⁶ Nıne-moatükunı moanambühündı nindou fiambe ahanı ai-ana ŋgırı nindumbo randeranı moaruwai hohoanımondu. Nga nıne-moatükunıyo nindouyeı fiambeahındı nımarı haya moanambühi tükefeyo ranane rareandanı nindou ai moaruwai hohoanımoayeı,” mehu.

17 Sisas ai nindou ranaheimbo hiniŋgireandüri haya worina hafuane ahambo süngururü-rundeimbi ai rani kafeefe hoafi ranahambo düdumefundi.

18 Raniyo Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Awi seana ŋgusüfokoate-wamboemo. Awi se moai fifirundiyo, sapo nine-moatükuni moanambühündi nindou fiambe ahano raniyopoani nindoumbo moaruwaimbore arandi.

19 Ranana ŋgusüfoambe hohoanimo ranambe howohüyopoani, ŋga ranana bodoambe hani mburambo awaimboreandühane.” Sapo Sisas ai ramehu ra muŋguambo mamikarambo sesi ra Godindi himboahü ana aboedane yahumboyu.

20 Asu asükaiyu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Nine-hohoanimo nindou ahandi fiambeahindi nimarihaya tükefeyo ranane nindou ranahambo Godindi himboahü moaruwaimboareri.

21-22 Ro hoafimayahi ranana ndani-moatükuni nindou hohoanimoambe tüküfe arandi ndani-mboyahi hoafimayahi. Muŋguambo mamikarambo moaruwai hohoanimo, hümbühüni, nimorehi sisihomo asu anamindihöandi birabiri, nindou hifokoefe, nimorehi anamindeimbi dibomboyo, hohoani, woshihoafori hoafi, bodimondambo ŋginindi, moaruwai hoafi, hoafi himborikoate, afindi-afindi, asu mamikari hohoanimo rani-mboyahi hoafimayahi.

23 Muŋguambo ndani moatükuni ndanane nindou hohoanimo-ambeahindi tüküfeyoahü nindoumbo rareiran Godindi himboahü moaruwaimboreri arandi,” mehu.

*Fonisia hifihündi nimorehi ai Sisasimbo
anihondümbomareri
(Matyu 15:21-28)*

24 Sisas ai ranühündambo botifi haya Tair ngoafikimi mahu. Nindou ai ahambo fifirindihorimboyei yahuhaya worambe mamaru. Nga ai ngiri dibo amaru ra dibondifiyu.

25 Nimorehi mamfi ahandi nimorehi nimirindi fi-ambe moaruwai nendi nimarweimbi ai Sisas ranuhi amaru hoafi ra himborimayo. Ranayo ai nimehounou ho Sisasimbo-so tükufe ahandi yirikimi peyo mamaro.

26 Nimorehi ranai ana ai-poanimbo Fonisia sirihündi Grik hoafeimbiyo. Ranayo ai Sisasimbo ahandi nimorehi nimirindi fi-ambeahindi moaruwai nendi hefoefembohünda hutihütimarifi.

27 Sisas ai nimoreh ranahambo kafeefe hoafi hoafiyundowohü yahuya, “Sihiri nimir ranaheimbo sesiboatei ndahündüri mbundühumbo animbo. Nga awi sihiri nimiriyeyi-mayo sesi ra yaforimbo ndahündürümboyefi,” mehuamboyo.

28 Asu nimorehi ranai hoafiyowohü yahoya, “Adükari, yinisi, nga yafori amboani sesifondi koambe nimboeimbo nimiriyeyi-mayo sesi bidifiri-bidifiri ra sahüsihanei,” mehowamboyu.

29 Asu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Se hoafimayafi ranimbohünda ngafi, nga moaruwai nendi ai shafi nimir ra hininngimareandi,” mehu.

30 Nimorehi ranai hihirife ho worambe himboyowane, ahandi nimirindi fiambeahindi

moaruwai nendi ai kosifoendühi asu fondiwami mapo.

Sisas ai nindou mamî yafambe asu himboambe moaruwaimbü aboedîmarirî

³¹ Raniyo Sisas ai Tair hinîngîre haya hu Saidonîhü tüküfi mbura hu Dekaporisîhü tüküfi haya hu Gariri kurîhoe-kîmî tüküme fiyu.

³² Sisas ai ranühi nîmaruambe nindou bidîfirî ai nindou mamî himbotühîfo asu hîhîndî hoafîyu randeimbî sahorîmîndei mahei. Ranîyei ai Sisasimbo nindou ranahandîwami warî mbînandeandî sei hehi hîti hoafîmayei.

³³ Raniyo nindou ranahambo nindou afîndî ahei mbusümo ahambo yangîrî serümündü mahu. Raniyo Sisas ai warîbatendî himboambe yimbufihî pamareanda aboedîmayafea asu warî boatendîfihî ngurî pare mbura nindou ranahandî teifühi pamareandî.

³⁴ Sisas ai sünambe himboyu hafu hanafu afîndî hüfoareandühi nindou ranahambo yahundoya, “Efat.” Hoafî ranahandî nîmîndî ra ndahuriane, ‘sübüdühoefî’ yahoane.

³⁵ Raniyo nîmehünou ahandî himboambe ai aboedîyowohü asu hoafî hîhîndî hoafîyumarandî ra asükai aboedî hoafîmayu.

³⁶ Asu Sisas ai nindou ranaheimbo ranîmoatükunî hoeimarîhindî ranahambo nindou ngorümbo yowanî hoafîyopoanî mehu. Ai aheimbo yowanî mehündürîyosî, nga asu ai ranahambo wataporîmbomarühü hei.

³⁷ Ai hepünehîndühi seiya, “Sisas ai munğumoaatükunî aboedî ramareandî. Ai rareandânî himbo tühîfo güreyandüreimbî amboanî

ai hĩmborĩyei asu hoafiĩkoateyeimbi ai-amboanĩ wataporĩyei marĩhũndĩ,” masei.

8

Sisas ai 4,000 nindoumbo sesi masagadũri (Matyu 15:32-39)

¹ Asu ŋgorũsĩmboanĩ nindou afĩndĩ ranai Sisasĩmbo sowahĩ mafandĩhindĩ ranĩyei sesiĩkoatemayeĩ. Ranĩyo asu Sisas ai ahandĩ sũngururũ-rundeimbĩmbo mborai yahupurĩ haya hoafiyupurũhĩ yahuya,

² “Ro nindou ndanaheimbo hĩpoambarĩhearũ. Ai ro-babĩdĩ ŋgĩmĩ si nĩmareimbo wambo asu ai sesiĩkoateaneĩ.

³ Ro ŋgĩrĩ wembopo ŋgoafĩnambo koandĩhehearũ, ŋga ai nafĩnĩ hĩmboa wuwurĩndei hehi pĩndeimboyeĩ. Ŋga asu bĩdĩfĩrĩ ana nafĩ aŋgunĩpoedaneĩ,” mehu.

⁴ Asu Sisasĩmbo sũngururũ-rundeimbĩ ai sĩmborĩ hoafiyomondũhĩ yahomoya, “Sĩhĩrĩ ana ŋgoafĩ aŋgunaneĩ. Ŋga asu dagũdambo bret ra ndahumĩndifĩ hohumbo nindou ndanaheimbo mandahundũra?” mehomo.

⁵ Ranĩyu asu Sisas ai dũdureapurũhĩ yahuya, “Se nũngunũmbĩ bretĩyo sowandũmomboemoa?” mehuamboemo. Asu ai hoafiyomondũhĩ yahomoya, “Ro 7 bret sĩhehumboaneĩ,” mehomon-damboyu.

⁶ Ranĩyo asu Sisas ai bret 7 ra semũndũ haya Godĩmbo hĩfĩfĩmarũrĩ. Ranĩyo asu hĩfĩtĩre mburambo ahambo sũngururũ-rundeimbĩmbo bĩdĩfĩrĩ bĩdĩfĩrĩ ra yĩbumareapurĩ. Asu ahamumbo hoafiyupurũhĩ yahuya, “Se bret

ra nindou ranaheimbo yimbundundüri,” mehupuri. Raniyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rasüngu-marundi.

⁷ Asu süngururü-rundeimbi ai kini yahunümbi amboani sowapundümo. Sisas ai kini ranahambo Godimbo hihifiri-rüri mburambo asu ahandi süngururü-rundeimbiimbo hoafimayupurambo kini ra nindou ranaheimbo yimbumarundi.

⁸ Asu muḅguambo nindou ai sesi ra sahusi bodomayei. Raniyo asu bidifiri-bidifiri sesi mayo ra 7 wamburi wamburihmarundi.

⁹ Asu 4,000 nindouyei sesi ra masahusi raniyo asu Sisas ai hoafimayundurambo bukuri mayahindi.

¹⁰ Asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi botambe fariyafu houmbo Darmanuta hifinambo mahomo.

Farisi ai Sisasimbo sisihimoruri hoeimarüwuri

¹¹ Farisi ai Sisasimbo sisihimofi hoeifimbohünda tüküyafu düdumarüwuri. Raniyo asu Sisasimbo düdurüwurihi yahomoya, “Se Godindi nimorayafi ana, se Godindimayo hepünifeimbi moatükuni randiwandi,” mehomu.

¹² Asu Sisas ai ḅgusüfoambe moaruwairirihü raguambe yare hoafiyuhi yahuya, “Nindou nda nimboe hepünifeimbi moatükuni hoeifembo düduehindi? Ro anihondumboanahi hoafehanduri, ḅgirü nafiimbo moatükuni yahurai hoeindihindi,” mehu.

¹³ Raniyu asu Sisas ai Farisimbo yare hininḅgireapuri hayambo ndamefiyu. Asu

botambe farifi haya kurihoe barihoei gogoanini mahu.

Farisi asu Herot ahamundi yis ranahambo kafoefe hoafi

¹⁴ Sisasiṁbo süngururü-rundeimbi ai bret adükarı semındı hıfombo mıtanımarundümo. Nga asu mamı yangırırurı botambe foarüwurı houmbo sowarındümo mahıfomo.

¹⁵ Asu Sisas ai ahını hoafıyupurühi yahuya, “Se Farisi-yomondı asu Herotındı yis ranahambo hıbadümbö!” mehu.

¹⁶ Nga asu Sisasiṁbo süngururü-rundeimbi ai hoafi ranahandı nımındı ranahambo wataporımbomarundı. Ai yaru hoafıyomondühi yahomoya, “Sapo ai hoafımayu ra bretkoateyefı ranahamboyu hoafımayu,” mehomo.

¹⁷ Ranıyu asu Sisas ai fıfıreandı nınımoatükunıṁboemo wataporımbomarundı ranahambo. Asu Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Se ra nıṁboe bretkoateyefı ranahambo wataporıṁboaru hoanjomoa? Awi seana moai hoeirundı asu fıfırundı?”

¹⁸ Awi se hıṁboarümbü-anemosı, nga moai hoeirundı asu se hıṁboambembü anemosı, nga moai hıṁborıyomo. Sıhırı horombo bretkoateyefühi horombo ro ramarıhendı ra se fıfırundai?

¹⁹ Horombo ro hondahüfeimbi bret 5,000 nındoumbo maseheandı ranı-sıṁboanı se nüngunıṁbi bıdıfırı bıdıfırı bret wambürıyo wambürıhımarundı?” Ranıyomo asu ai hoafıyomondühi yahomoya, “12 wambürı,” mehomondo.

20 “Asu se fifiru ro bret 7 4,000 nindoumbo maseheandi ra. Asu nüngunümbi bidifiri bidifiri bret wambüriyo wambürihimarundi?” mehuamboyo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “7 wambüri,” mehomondo.

21 Asu ai yare hoafiyupurühi yahuya, “Awi se moai ra fifirundiyo?” mehu

Betsaidahündi himboatihari mamä Sisas ai diiboadomariri

22 Betsaida ngoafihü Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo hifomo tüküyafundane asu ahambo sowana nindou himboatihari mamä sowarindümo mahifomo. Ranıyei ai Sisasimbo fambiheira seihehi hoafimayahündo.

23 Ranıyu Sisas ai himboatiharimbo warihü kifi hürümündi haya ngoafi hinıngirıne hena hafanı ahandi himboarambe nguri pamariri. Ai kıkıhrümündühi düdufinduhi yahuya, “Se ngorü-moatükunı amboanı hoeirıwandai wanıyo?” mehundo.

24 Asu nindou ranai himboapoyu wakırendühi yare hoafıyuhı yahuya, “Ro nindou bidifiri hoeirıheambo-anahı. Nga asu ro hoeirıheandanı nımı fıribadıhoai aho nahuraiane,” mehu.

25 Nga Sisas ai asükaiyu ahandi himboarühi warı pamareandı. Asu ahandi himboarı ra birımarıhoayo. Ranıyu asu himboarı ahandi ra aboedıyowohüyo asu muıguambo moatükunı ra aboedı hoeimareandı.

26 Asu Sisas ai worınambo koarıherühi yahuya, “Se yowanı ngoafına ngamboyafi,” mehu.

*Pita ai Sisasimboya Kraisi-ani mehu
(Matyu 16:13-20; Ruk 9:18-21)*

²⁷ Nga asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimb+ bab+di ngoafi Sisaria Firipai ngoafikimi adaburo ranühi mahomo. Raniyomo asu nafinambo homondühi ahambo süngururü-rundeimb+ambo düdureapurühi yahuya, “Wambo d+ dai-ani mbaseia?”

²⁸ Asu ai hoafiyomondowohü yahomondoya, “B+id+if+ri ai hoafiyeih+ya, ‘Aiana Son hundürürandüri-randeimb-ani.’ Asu b+id+if+ri ai hoafiyeih+ ‘Aiana Erasais-ani.’ Nga asu b+id+if+ri ai hoafiyeih+, ‘Aiana God+nd+ hoafi hoafiyurandeimb-ani,’ masei,” mehomo.

²⁹ Asu Sisas ai düdufipurühi yahuya, “Asu se wambo nünguru hohoan+moyomo ro d+di+yaha?” Nga asu Pita ai simbori hoafiyundühi yahundoya, “Seana Kraisi-anafi, nindou God ai dibon+yun+ni hin+ng+marean+ni nindou aboedambo-fendür+imbohünda,” mehu.

³⁰ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se yowan+ nindou ngorümbo hoaf+nd+imboemo ro nindou nüngunahurayah+ ranahambo,” mehu.

*Sisas ai ahandi asubusi afindi semindühi
yifimbo hoafimayu*

(Matyu 16:21-28; Ruk 9:22-27)

³¹ Asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimb+ambo yamundeapurühi yahuya, “Nindou Hondü aiana asubusi afindi ndemündümbui. Asu ahambo ana bogori nindoumemo, God+imbo sihou-rundeimb+ bogori+memo, ah+nümbi fifirundeimb+memo ai ahambo yi+boarukondüwurühi

hifokoandüwurimboemosi, nga ngimi sindu haya asukai botindifimbui.”

³² Asu Sisas ai hoafi ra fifirifoare hoafimayupuri. Ranıyu asu Pita ai Sisasimbo serümündü himborani hu nginındühire hoafimarüri.

³³ Asu ranıyu Sisas ai hihirifi ahambo süngururü-rundeimbimbo hoeireapurühi asu Pitambo nginındühire hoafiyundowohü yahuya, “Satan, andai se biyafö. Nga seana Godındi hohoanimo-yopoani sünguarowandı, nga nındouyafe hohoanimo anandı sünguarowandı,” mehu.

³⁴ Asu Sisas ai nımorehi nındowenihı aheimbo ahandi süngururü-rundeimbi babidimbo mborai yahündüri haya hümarıhendüri. Ai hoafiyundürühi yahuya, “Nındou düdi ai wambo süngufendirimbo hohoanimoayu ana, ai nındou mamı ahandi nımı keimbi karıhendeimbi semındi ho yahurai ahandi yifiri ra hınıngınde haya asu wambo süngumbırandıramboane.

³⁵ Nındou düdi ai ahandıhoarı ahandı yangıri ra kıkıharamındu ana, ahandı yangıri ra awarındıhoemboe. Asu nındou düdi ai aboedi hoafi asu wambohünda ahandı yangıri ra hınıngareandı ana, ai yangıri gedühi nüngumbui.

³⁶ Asu nındou düdi ai mungua hifi ndanıhünda moatükunı ra asemındu ana, asu ahandı yangıri nıngombo ra awarındıhoembui asu munguambo moatükunı ranai ngıri fandıheri.

³⁷ Nga asu nındou ranai nını takını madagado yangıri ra simborı sısefembo-hündambo?

³⁸ Asu nımorehi nındowenihı hapondanambe

burayei ai Godimbo hiniŋgiri+horühi wos+hoafori hohoani+moyei ar+hündi. Nga nindou düdiyei ai wambo asu wandi hoafi ranahambo amoan+ng-ar+hündiri ana, asu ro wandi Apendimayo himboamupui-randeimbi asu sürühoeimbi sünambeahindi nendi babidi kosefi simboani ro aheimbo amboani amoan+ngi-ndi+handür+imboyahi,” mehu.

9

¹ Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Ro siheimbo an+hondumbo-anah hoafehandüri, nindou haponda burayei ndanai yifi+koateyei-ambe animbo God ng+nindi hifandarandi ra ng+nindeimbi kodowani hoeindi+himboyei,” mehu.

*Sisasindi fi ranipoanimbo tüküme feyo
(Matyu 17:1-3; Ruk 9:28-36)*

² Asu 6 si hoane Sisas ai Pita, Sems asu Son sepurimündü haya hifi wafu nimoamo raniwami mahafomo. Ranühi ai-yanğiri niŋgomombo Sisasimbo hoeirüwurane ahandi fi ranai ranipoanimbo tüküme feyo.

³ Raniyo asu Sisasindi hoeari ranai kifohi hamindimayo. Nga hifi ndanihündambo nindou ai ngiri randeandani kifohi yahurai tükündefeyo.

⁴ Raniyo Eraisas asu Moses ai ranühi ahamumbo-so tüküyafine Sisas babidi watapor+yomondühi maningomo.

⁵ Pita ai rani moatükuni ra hoeire haya hoafiyuhi yahuya, “Yamundo-randeimbi, ndanühi animboefi ranamboani aboedanesi. Nga dago ngimi hüründi+humboane, sihambo

mami, Mosesimbo mami asu Erasambo mami,” mehu.

⁶ Asu Pita ai moai nini-hoafi hoafimbo ho-hoan+moyu, sapo ngorü yimbu babidimbo ai yihimboyomondühi-wambo.

⁷ Ranıyo asu mburıngai ai kosi munguambo gabud+mafoareapuri. Asu mburıngai-ambeahındi hoafi mami ranai hoafiyohü yahoya, “Nımorı nda wandi nımor-ani ro ngusüfo pararihini, nga se ahandi hoafi himborındomo,” meho.

⁸ Nga Pita, Sems, Son ai himboapomemoyosi, nga asu Sisas yangrı ai-babidimbo ranühi manüngu.

⁹ Asukai hifi wafuwanıpoedi hihirıyafu hanımondühi Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Se yowanı nini-hoafi hoafındimboemo nıne-moatükunı hoeimarundi ranahambo. Nga hibadu ngomombo Nindou Hondü ai yifihündi botındıfiyuanı anımbı nımorehi nındowenihı ranaheimbo hoafındımo,” mehupuri.

¹⁰ Asu Sisas hoafımayu ra hohoanımoyomo kıkıhirundühiyomo ahamundihoari simborı ndüwuriyafundühi yahomoya, “Sisas hoafımayu yifihündi botıfe ra nınea?” mehomo.

¹¹ Asu Sisasimbo düdurıwurühi yahomoya, “Nımboe ahınümbı hohoanımo fıfirundeimbı ai hoafıyomondühiya, ‘Eraisı boatei anımbı tükündıfımbui,’ mehomo?” mehomondamboyu.

¹² Sisas ai simborı hoafıyupurühi yahuya, “Aiana anıhondümbı anahomo raru hoafeyomo, Eraisı boatei anımbı tükündüfi munguambo

moatükunî ra dîboadondeambui. Ra anîhondanesî, nga Godîndî bukambe hoafî apenîngo ranai yare hoafîyowohü yahoya, ‘Nindou Hondü ai asübusî afîndî ndemünduanî nindou afîndî ai ahambo moanîpo-ani mbîseimboyei?’ meho.

13 Ro sîheimbo hoafehandürî, Eraisa ana tüküfimboani. Godîndî bukambe hoafî yare meŋgoro süngu nindou aiana moaruwai hohoanîmo randîhimboyei nîne-moatükunî ai refembo hohoanîmomayeî süngu,” mehu.

Sisas ai nîmori moaruwai nendî nîmareimbî aboedambomarî
(Matyu 17:14-21; Ruk 9:37-43)

14 Sisas ai, Pita, Sems asu Son babîdîmbo süngururü-rundeimbî bîdîfîrî sowanambo mahomo. Ai homo hoeirundane ahînûmbî hohoanîmo fîfîrundeimbî ranai Sisasîmbo süngururü-rundeimbî bîdîfîrî babîdîmbo hoafînambo sîmborî sîmborî-memondamboyo nindou afîndî ranai ahamumbo wakîre meŋgoro.

15 Raniyeî asu nindou afîndî ranai Sisas hoeirîhorî hehimbo hepûnehindühî ahambo hîhîfîmbo pîpîmayeî hei.

16 Sisas ai düdufîpurühî yahuya, “Se nînimboemo ahînûmbî hohoanîmo fîfîrundeimbî babîdîmbo hoafînambo sîmborî hoafîmemoa?” mehupurî.

17 Ahei mbusümo nindou mamî ai hoafîyuhî yahuya, “Yamundo-randeimbî, ro wandî nîndowenihî nîmori moaruwai nendî ai ahandî fiambe nîmarîmbo hoafîkoateyu-marandambo sîhambo sowanambo sahümîndî asîhühî.

18 Asu moaruwai nendi ranai farifendowohü wakifoarerani hifini piyu yangurimbo yahamonafi ngasihö wutipuiar+yuhü yahafi hiheporiyu arandi. Asu ro sihafü sünguru rundeimbimbo moaruwai nendi ranahambo raguanambofembo düdumeheapurü, nga ai ngirindimo,” mehu.

19 Asu Sisas ai nindou ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Se ana moai anihondümborihindi. Ro nüngunimbimboyo sebadidi manimboaha? Asu ro nüngunimbimbo sihei tiririfo ra mandahamindihä? Nimori ra ndühi sahorimindei sühüsi,” mehündüri.

20 Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai nimori ra sowaründümo Sisas sowana mahifomondamboyu moaruwai nendi ranai Sisas hoeirirühi nimori ranahambo wakimafoarera hifini piyu hihire amoahirerandühi yangurimbo yahomonafi ngasihö wutipuiarimayu.

21 Sisas ai afindambo düdurirühi yahundoya, “Nimori nda nüngunimbimboyo ndahurai ramefiyuwa?” Asu afindi ai yahuya, “Akidouyuambe piyu hayamboani raraoyu arandi.

22 Munguambo si moaruwai nendi ranai nimori ranahambo haiambe asu himoni wakifoarerü arandi. Se ninimoatükunü refemboayafi ana, se hipoambondiwamunühi fandihawamunü,” mehu.

23 Asu Sisas ai afindambo hoafiyundühi yahuya, “Se nimboe hoafiyafühüya, refemboayafi ana, fandihawamunü masafa? Anihondümboreandeimbi nindoumbo ana munguambo moatükunü ra tünbüyopoani,”

mehu.

²⁴ Asu nimehünou afindi ai hihifi-hihifiyuhü hoafiyuhi yahuya, “Ro anihondümbortheambo-anahisi, nga se koe wambo fandihawandira anihondümbo-ndiheamboane,” mehu.

²⁵ Asu Sisas ai hoeireandane nindou afindi ranai pipiyei hei wakimarioramboyo asu moaruwai nendi ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Moaruwai nendi, se nindou ndanahambo rariorani himbotühifoyu asu hoafikoateyu arandi. Se nindou ndanahandi fiambeahindi kodiboawandi, nga asu se asukai yowani farifembopoani,” mehundo.

²⁶ Asu moaruwai nendi ranai heiyohüyo nimori ranahambo yabadiranifi ni pimayuwa yare siher hayambo makosifoendi. Asu nimori ranai yifi nahurai menguruwamboyei nindou afindi ranai yifiyumboani masei.

²⁷ Nga asu Sisas ai nimori ranahambo warihü kifi botiriri hini ngimarira manüngu.

²⁸ Asu Sisas ai ahambo sünggururü-rundeimbi babidi hafomo worambe nimarimombo düduyafundühi yahomoya, “Nimboe ro moaruwai nendi ra raguanambofe-koatemayefa?” mehomondamboyu.

²⁹ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Godimbo didibafifenambo animbo moaruwai nendi ndahurai ana raguanambofe-ndürimboane,” mehu.

*Sisas ai ahandi yifiyo hefembo botife ranahambo wataporimbomarandi
(Matyu 17:22-23; Ruk 9:43-45)*

30 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi mbo ranı ngoafi ra hınıngiru houmbo Gariri hifi mbusumo mahomo. Ai ramefundı ra nindou fıfırındıhimunımboyei yahomo houmbo didımoamboemo ranühı mahomo.

31 Sisas ai hoafıyupurühı yahupurıya, “Nindou Hondumbo ana hıfokoeffimbo-hünda nindouyei warıhündıhorımboyei. Nga aiana ngımı nımbındu hayambo asukai yıfıhündı botındıfimbui,” mehupurı.

32 Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi ranahandı nımındı ra moai fıfırundı, nga ahambo düdufimbo yıhımbomarurı.

*Düdi adükarı hamındayua
(Matyu 18:1-5; Ruk 9:46-48)*

33 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi homo Kaperneam ngoafıhü tüküyafu houmbo worınambo homo mafarıyafundı. Ranıyu asu ranühı nımarumbo hoafıyupurühı yahuya, “Nımböe se nafımbö simborı hoafımemo sınımoa?” mehupurı.

34 Nga asu moai ahambo süngururü-rundeimbi ai simborı hoafıyomondo sapo nafını simborı hoafımemo ra nindou düdi adükarıyu yahomondühı wambo.

35 Sisas ai nımarumbo ahandı hoafi sowandümo homorundeimbi mbo hoafımayupurambo mahomo. Ai hoafıyupurühı yahuya, “Nindou düdi adükarı bogorı nindou tüküfemboayu ana, ai ndürıkoatendu haya muᅇguambo nindouyei moanı ratüpurıyu randeimbi-mbıyuwamboane,” mehu.

36-37 Sisas ai n̄imori ak̄idou ser̄ümündü ahamundi mbusümo h̄in̄nḡiriri war̄ihü k̄ik̄ih̄ir̄ümündi n̄nḡumbo yahuya, “Nindou düdi n̄imori ak̄idou ndahuraimbo wandi sünguna afar̄iheirü ana, ra wamboane afar̄ihend̄iri. Ai wambo yanḡir̄iyopoani, nga nindou düdi wambo koamar̄hend̄ira makosahi ahambo kapeihani,” mehu.

Nindou sihefombo moaruwaifemunikoateayei ana, sihefi ngunindanei

(Ruk 9:49-50)

38 Son ai hoaf̄iyundohü yahuya, “Yamundo-randeimbi, ro hoeir̄ihundan̄i nindou mam̄i sihaf̄i ndür̄inambo moaruwai nendi hefoaremarandi. Ran̄yo asu ahambo yowan̄i masahundo, n̄imboe ai sihefi sirambeah̄indi yupoani sefahumbo,” mehu

39 Sisas ai hoaf̄iyuh̄i yahuya, “Se yowan̄iyahondopoani. Nindou düdi ai hepün̄ifeimbi moatükuni wandi ndür̄inambo rawareandi ana, nḡiri wambo moaruwai hoafund̄iri.

40 Nindou düdi sihefi mbo moaruwaimbo-femunikoateayu ana, ai sihefi ngunindani.

41 Ro an̄ihondü mbo-anahi hoafehapuri. Nindou düdi ai hoeirean̄inani se Kraisi ndi-yafani sihambo hoe fuyamünd̄i asagan̄in̄i nindou ranai ahand̄i tak̄in̄i hondü ra süngunambo ndemündümbui,” mehu.

Moaruwai hohoan̄imo ai an̄ihondü mbofe h̄if̄inambore arandi

(Matyu 18:6-9; Ruk 17:1-2)

⁴² Sisas ai hoafiyuhî yahuya, “Nindou nîmorî akîdou ai wambo anîhondümboreandîranî asu nindou ngorü ai rarîranî moaruwai hohoanîmo sünguareandî ana, nindou ranahambo nîmoei pefî hüputüpuimündî mburumbo hoe hohoe afîndambe safoefiyuwanî yîfîmbiyuwamboane.

⁴³⁻⁴⁴ Sîhafî watînarî ai randeanînanî moaruwai hohoanîmondafühî ana, asu kandîhawandî. Nga warî ngorü karîhoayowanî fi bîdîfirî yangîrî koadürümbo nîngombo ra aboedane. Nga fi muŋguambo hai dikîrîfekoateyorandeimbi ranambe pifenînanî hanî ranana moaruwaiane.

⁴⁵⁻⁴⁶ Se sîhafî tînarî ai randeanînanî moaruwai hohoanîmondafühî ana, kandîhawandî. Nga tînarî ngorü karîhoayowanî fi bîdîfirî yangîrî koadürümbo nîngombo ra aboedane. Nga fi muŋguambo hai dikîrîfekoateyo randeimbi ranambe pifinînanî hanî ranana moaruwaiane.

⁴⁷ Sîhafî hîmboarî ai randeanînanî moaruwai hohoanîmondafühî ana, hündîhawandî. Nga hîmboarî mameimbi yangîrîyo hefe God ngînîndî hîfandarandî ranambe kefoefe ra aboedane. Nga hîmboarî yimbuimbüyo hefe hai dîdîrîfekoate koadürümbo horoweimbi ranambe pifenînanî hanî ranana moaruwaiane.

⁴⁸ Asu hai ranambe kîmongîmo nindoumbo asahüsîhündîrî ranamboanî ngîrî yîfîsafîndei. Asu hai ahei fi tikîrarandürî ranamboanî ngîrî dikîrîndîfeyo.

⁴⁹ Muŋguambo nindou ranai ahei fi aboedîfembohünda Godîmbo sesî sîhefembo namî paparîhindî yahurai anîmbo hainambo

tɪŋɪrɪfo ndahümündimboyei.

⁵⁰ Namɪ ana aboedɪ moatükun-anesɪ, ŋga asu namɪ ranai ahandɪ aparɪ ra hɪnɪŋɪreandühɪ wanayo ana, budesowanɪ aparɪkoateayo ra ahandɪ aparɪ asükai ŋgɪrɪ koadürü koadüründɪfe hɪnɪŋɪndɪfeyo. Ŋga se namɪ aparayo nahurai aboedɪ hohoanɪmo süngundɪhindɪ sɪhei wandafɪ mamɪyei mbusümo,” mehu.

10

Nɪmorehɪ semɪndɪhündɪ hɪnɪŋɪfe hoafɪ (Matyu 19:1-12; Ruk 16:18)

¹ Sisas ai ranɪ hɪfɪ ra hɪnɪŋɪre haya Sudia hɪfɪna Sodan hoe ŋgorü-goesürünɪ barɪhoei mahu. Ranühɪ nindou afɪndɪ ahandɪ süngu tümareandamboyu asu yamundɪmareandürɪ ai yaremarandɪ süngu.

² Farisi nindou bɪdɪfɪrɪ ai Sisasɪmbo-so tüküyafu houmbo asu randɪhuranɪ Sisas ai boarɪbadamündɪ ŋgorü hoafɪ hoafɪmbɪyuwambo yahomo houmbo raru hoeimarüwurɪ. Ai Sisasɪmbo düdurüwurühɪ yahomoya, “Nindou mamɪ ahandɪ nɪmorehɪ hɪnɪŋɪfembo ehu ana, asu sɪhefɪ ahɪnübɪ hohoanɪmo ranahambo wanɟeimandɪyo?” mehomo.

³ Asu Sisas ai sɪmborɪ hoafɪyupurühɪ yahuya, “Moses ai nɪne-ahɪnübɪ hohoanɪmo masagapura?” mehu.

⁴ Farisi ai hoafɪyomondühɪ yahomoya, “Moses ai hoafɪyuhɪ yahuya, ‘Nindou ai pepa fihɪ sürü pande dagadowohü koandɪhendani ndemɪndɪ haya ŋgomboe,’ mehu,” mehomo.

5 Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “Moses ai hoafi sihamumbo masihendi ra Godindi hoafi himbosihimo-rihoemondeimbi memondamboyu hoafi ra masihendi.

6 Horombo hondü God ai munguambo moatükunî nafirandühiyu nimorehi nindowenihî nafimarapiri.

7 Ranimayo-wamboane asu nindowenihî ai ahandî hondafindi hinîngîndeapiri haya nimorehühîndîfimbui.

8 Rananambo asu yimbu ai mamî fi tükündafineamboafe. Asu nindou ra yimbuyafepoani, nga mamananafe.

9 God ai nindou yimbu ra mamambe-mareapirane, nga nindou didai ngiri yikürübündeapiri,” mehu

10 Süngunambo Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidi worambe nimarimomboemo nimorehi semindihünda hinîngîfembo hoafi ranahambo düdumarüwuri.

11 Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “Nindou düdi ai ahandî nimorehi ra moei yahu haya hinîngîreandühî asu nimorehi ngorü asemüdu ana, ai ahandî weyangîruhüdidî ranahambo moaruwaimboreandühî nimorehi sîsîhimoyuhani.

12 Asu nimorehi ai nindowenihî hinîngîreri haya ngorü nindowenihî aserimîndo ana, ai-amboanî nindowenihî birabiriyohane,” mehu.

*Sisas ai nîmoakîdoumbo God ai aboedi aboedîmbîreandüramboane mehu
(Matyu 19:13-15; Ruk 18:15-17)*

13 Nindou ai Sisas sowana nimoakidibou ra fufur+hümündi tükümehindi ai aheimbo warî nandîfendürîmbohünda. Nga asu süngururü-rundeimbi ranai nindou ranaheimbo ngîninîndîmarundürî.

14 Asu Sisas ai ra hoeireanda mayoa, ahamumbo ngusüfoambe nîmbîmayupurî. Asu ai hoafiyuhî yahuya, “Nimoakidibou ra ndühî aheimbo hinîngîrundüra wambo sowana mbîsîhüsi. Nga ngîrî bobohîndundürî. Nga God ngîninîndî hîfandarandî ra nimoakidibou ndahuraiyeiane.

15 Ro anîhondümbö-anahî hoafehandürî. Nindou düdi God ngîninîndî hîfandarandî ra nîmorî nahurai tüküfekoateayu ana, ai ngîrî ranambe kebuai ngu,” mehu.

16 Asu Sisas ai nimoakidoumbo warîhü kîkîhîramündündürî mbura aheimbo warî nandearühî God ai aboedî aboedîmbîreandüramboane mehu.

*Nindou napo afîndeimbi
(Matyu 19:16-30; Ruk 18:18-30)*

17 Sisas ai botîfi hayambo hüfuane asu nindou mamî ranai pîpîyu hu ahandî hangîfoanî yimîndohonambo mamaru. Ranîyu asu ai düdufihî yahuya, “Yamundo-randeimbi Aboedî, ro nînüngundîheandühî yangîrî koadürü koadürümbo manîmboahî?” mehu.

18 Asu Sisas ai sîmborî hoafiyundühî yahundoya, “Nîmboe se wambo aboedî asafîndîra? Moai nindou dîdî ai aboedîyu, nga God mamî ai yangîrî ani aboedayu.

19 Se ah+nümbi hohoanimo nda fifirowandi: Se nindou hifokoefepoani, se nimorehi s:sih+imopoani, se hühbuhün+poani, se nindou ngorümbo tikefe hefe pap+hoafi+poani, se nindouyei kak+ napo sem+ndimbo tikai hoafi+poani. Asu se sihaf+ meapembo ndondondowap+ri,” mehu.

20 Asu nindoumayu ranai hoafiyuh+ yahuya, “Ro ak+douyahambe sin+ haponda munguambo rani ah+nümbi hohoanimo ra himboriya süngur+heambo-anahi,” mehundo.

21 Sisas ai nindou ranahambo hübudurirüh+ hipoamborirüh+ hoafiyuh+ yahuya, “Awi se mam+moatükun+ mbon+mborandifimbo-anafi. Se ngafi mungu-moatükun+ asihoe+ ra kak+fih+imbo koand+hoefüh+ ran+fih+indi+ kak+ ndowand+fi. Asu kak+ ra napokoatemayei aheimbo dabadüri. Ranan+imbo sihambo tak+ni sünambe yagodon+nimboe. Asu ranan+imbo se wambo süngundowand+ri,” mehu.

22 Nindou ranai hoafi ra himboriyu hayambo af+ndi hohoanimo kapeih+ ndamefiyu ai napo af+ndeimbi+wambo.

23 Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi+imbo hübudureapuri haya hoafiyupurüh+ yahuya, “Nindou napo af+ndeimbi+imbo ana tiñiyomboane God ng+in+indi hifandarandi ranambe kefoefembo ana,” mehu.

24 Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi ranahambo mahepünafundi. Ran+yo asükai hoafiyupurüh+ yahuya, “Wandi nimoak+idibou, God ng+in+indi hifandarandi ranambe kefoefembo ana tiñümbi safane.

25 Tɪŋümbi safane napo afindeimbi ai God ŋginindi hifandarandi ranambe kefoefembo! Nga Kemor ai hoeari kakimbo nir ambe ranambe karefoendi ana, tɪŋümbiyopoani,” mehu.

26 Asu raniyomo ahambo süngururü-rundeimbi ai afindi hamindi hepünafundühi ahamundihoari simbori ndüwurimefundi. “Rawefeyo ana, asu didai yangiri aboedambo-mandi fia?”

27 Ai ahamumbo hübudureapurühi yahupuriya, “Ndan moatükuni ana ŋgiri nindou aheiholari randihindi. Nga God animbo randeambui. God ai-animbo muŋguambo moatükuni randeambui,” mehu.

28 Asu Pita ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Ro muŋguambo moatükuni hiniŋgirihi hohu sihambo sünguarihunini,” mehuamboyu.

29-30 Ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Muŋguambo nindou didiyei ai ahei ŋgoafi, apodohomami, rehiamami, hondafindi, nimorei asu nümbüri wambo süngufembo hündambo hiniŋgarihindi ana, ai 100 raniwami nandhi ndahümündeimboyei. Asu ai hifi ndanühi niboadeiambe ndahümündeimboyei. God ai muŋgu moatükuni dagadürümbui horombo ai masihehindi ra ŋgasündhi hehimbo ndahümündeimboyei. Ai wori, apodohomami, rehiamami, nimorehi, boagiri nimorekidi bou asu nümbüri ndahümündeimboyei. Asu aheimbo moaruwaimbo-ndihindürimboyei, nga ai yangiri koadürumbo ndahümündeimboyei.

31 Nindou afindi didiyei ai haponda horomboe-

hindi aiana süngun+ndeimboyei, nga haponda süngunaye ai-an+mbó horombondahimboyei,” mehu.

*Sisas ai ahandi yifimbo ngim+mbó hoafimayu
(Matyu 20:17-19; Ruk 18:31-34)*

³² Sisas ai Serusarem+nambo ahandi süngururü-rundeimbi babidi mahafomo. Nga asu Sisas ai horombofi mahafua ran+yomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai afindi hohoan+mo-memondamboyo asu nimorehi nindowenih+ ahamundi süngu mahahüsi ranai afindi hohoan+momaye. Asükaiyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sepur+mündü haya huh+ n+n+moatükun+ ahambo tüküfemboayo ranahambo watapor+mbomarapuri.

³³ Sisas ai hoafiyuh+ yahuya, “Himbor+yomo, sihir+ ana Serusarem+namboanef+ ahahif+, nga ranüh-an+mbó Nindou Hondü ranahambo ah+nümbi hohoan+mo fifirundeimbi asu God+mbó sihou-rundeimbi+yomondi war+hündüfimbui. Ranan+mbó asu ran+ nindou ranai Nindou Hondü ranahambo yifimbiyuwamboane mb+simboemo. Asu ranahambo Suda-yafe nd+foyei war+hünd+hor+imboyei.

³⁴ Nindou ranai ahambo tikif+ndahündo asu guri tif+ndahindo ndühümboyei. Asu ahambo har+nd+mondomboemo nd+fur+mbi moatükun+nambo hifokoandüwurümboemo. Nga asu ngim+ sindu hayambo-an+mbó asu yif+hünd+ asükai bot+nd+fimbui,” mehu.

*Sems asu Son ai adükari tüküfembo
hoafimefani*

(Matyu 20:20-28)

³⁵ Sems asu Son Sebedindi nĩmori yimbu ai Sisasĩmbo-so tükümeñeandi. Ranĩyafani hoafiƳafandũhi safaniƳa, “Yamundo-randeimbi, ro sihambo yihoehĩmbo mamĩ-moatükunĩ randowandi sehoahoa düduarĩhoanĩni,” masafani.

³⁶ Sisas ai düdureapĩrũhi yahuya, “Se wambo nĩni-moatükunĩmboƳafani refepĩrĩmbo yifirayafana?”

³⁷ Ai hoafiƳafandũhi safaniƳa, “Se sihafĩ hĩmboamupuimbo-randeimbi fondi ranĩwamĩ nĩmarĩfi hĩfandarandi ana, ro yifirayehĩ se ndowandĩfĩmunĩ se amarĩfi fondi ranambe nĩmandefomboane. Nga asu rananĩmbo ŋgorũ ai warĩhondũnĩndu asu ŋgorũ ai kadũdanĩyu mbĩrandamboane,” masafani.

³⁸ Sisas ai hoafiƳupĩrũhi yahuya, “Se ana moai fiñĩrĩneandi nĩne-moatükunĩ se düdueñeandi ranahambo. Se asũbusĩ ro semĩndĩmboƳahĩ ra mandowandĩfanĩyo? Asu se ro hundũrayahĩ yahurai ra hundũrũmandafanĩyo?” mehu

³⁹ “Ranana randĩhoamboƳehĩ,” safani hoafimefani. Asu Sisas ai hoafiƳupĩrũhi yahuya, “Se tiñĩrĩfo ra ndowandũmboemo ro asahamĩndĩhi nou. Asu ro hundũrayahĩ yahurai se-amboani hundũrũndĩmboemo.

⁴⁰ Awi, ro sihafanĩmbo ŋgĩrĩ yĩni mbĩsahapĩrĩ wandi warĩhondani asu kadũdanĩ nĩmarĩmbo ra. Nga biñĩfĩrĩ nĩndou anĩmbo ranĩ fondi ranĩwamĩ ana nĩmandeimboƳehĩ. Ranĩ fondi

ranana aheimboyo ndindofe hiniŋgimefeyo,” mehu.

⁴¹ Asu sünguru-ndeimbi 10 ranai ra himboriyomo mburumbo asu Son, Sems ahafanimbo ŋginindimarupiri.

⁴² Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbo muŋguambo mborai yahupuri hürhepur hayambo hoafiyupuriyahupuriya, “Suda-yafe ndifo nindou mam ranahambo dükarihorühiya hifandirandeimbi asei. Se fifirihindi hifandirundeimbi ai ahamundi ŋginindi ra muŋguambo nindoumbu nafuimbohünda. Asu ahei adükari hamindi horomboyafu homondeimbi, ai ahamundi ŋginindinambo muŋguambo nindoumbu hifandaründüri.

⁴³ Nga se rani süngundumboemo. Nga nindou didai adükari tüküfembo ehü ana, ai moani farihairandeimbi nahurai mbünüguwamboane.

⁴⁴ Nindou düdi ai adükari hamindi tüküfembo hohoanimoayu ana, ai muŋguambo nindouyei moani ratüpuriyu randeimbi tükümbifiyuwamboane.

⁴⁵ Mam yahuraiane, Nindou Hondü ai hifinambo makusu ra nindou ai ahambo farihfimboyopoani. Nga ai ahandi yanggiri niŋgo hohoanimo ra nindou ranaheimbohünda hiniŋgifehü aboedambofendürimboyu makusu,” mehu.

Sisas ai nindou himboatihari aboedimariri

⁴⁶ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Seriko ŋgoafihü tüküfundü. Ai tüküyafu mburu nindou afindi safi ranibabidimbo heiane, Bartimeus Timeusindi

nimori himboatihari kaki napombo moako moakoyu randeimbi ranai nafikimi mamaru.

47 Ai Sisas Nasaretihündi akimi asunu hoafi ra himboriyu haya pukuna hoafi karihoehü yahuya, “Sisas, Defitindi ahuri, se wambo hipoamborowandiri,” mehuamboyo.

48 Asu Nindou afindi mahei ranai nindou himboatihari ranahambo afoai hoafi kikirandifi masakundo. Nga nindou ranai asukai pukuna hoafi karihoehü yahuya, “Sisas, Defitindi ahuri, se wambo hipoamborowandiri,” mehundo.

49 Sisas ai nungumbo hoafiyuhi yahuya, “Nindou ranahambo hoafiyahundoani nduhi mbüsü,” mehuamboyo. Asu nindou afindi ranai himboatihari ranahambo mborai masakundo. Ai hoafiyahindowohü seiya, “Hihifi-hihifi kapeihü botiyafu! Nga Sisas ai sihambo mborai mehu,” masakundo.

50 Raniyo nindou himboatihari ranai horipirohoei piyu haya ahandi ngisihari hoeari yare sihai haya Sisasimbo sowana mahu.

51 Sisas ai düdurirühi yahuya, “Ro sihambo nini-nününgufeninimboyo se hohoanimoayafa?” mehundoamboyo. Asu himboatihari ranai simbori hoafiyuhi yahuya, “Nindou Yamundo-randeimbi, ro asukai himboarinda samboanahi,” mehundo.

52 Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Se anihondumboarowandi rani süngumbo aboediyafimboanafi, nga hafi,” mehundoamboyo. Asu mamihari asukaiyu hoeireandühi Sisasimbo nafisüngu süngumarühi hu.

11

*Sisas ai Serusarem ngoafambe adükari bogori
nindou nahurai tüküme fiyu*

(Matyu 21:1-9; Ruk 19:29-38; Son 12:12-15)

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Serusarem ngoafikimi akimi tifrundühiyomo Orif hifi wafuhi Betefage asu Betani ngoafihü tüküme fundi. Ai ahambo süngururü-rundeimbi yimbu koarihepirühi yahuya,

² “Ngoafi gogu anango raninambo ngafani. Se ngoafambe tükündafineandühi dongi hoarifi nindou ai horombo semindi hokoate nimifih wofinambo himondindümo hiningindundani ningowa nimehünou hoeindineambo yafani. Se wofi fufurindhene hena ndowandifani dügufani.

³ Asu nindou mamai ai shafanimbo düdündüfirühia, ‘Nimboe dongi ra sowandifani ahufana?’ ehu ana, asu se hoafindafinandowohü animboya, ‘Adükari ai ranambo ratüpurindu mbunda ngiri amitata koandihendi, mbisafani,’ mehu.

⁴ Ai hafani hoeirineandane dongi ranai nafini wori nafitambe kimi himondirundümo hiningirundani maningo.

⁵ Ai wofi fufuriheneandane, nindou akimi maningomo ranai düdurüpirühi yahomoya, “Se nini-nününgufemboyo dongi ra wofi fufurariheneanda?” mehomondambo-yafani.

⁶ Asu Sisas ai hoafimayupiri süngu simbori hoafimefinapuri. Raniyo nindou-memo ranai

donji ra semindi hombo ahafanimbo yini mehomopiri.

⁷ Ai donji ra sowandifani hufani Sisasimbo-so tukuyafine ahafandi hoandari hoeari ra donjiwami manandineanda raniwami Sisas ai mamaru.

⁸ Raniyei nindou afindi ranai ahei ngisihari hoeari yimundi badihumundi nafini korihhi hei asu bididifiri ai mbeyemu nahurai hutuhumundi korimarhi hei.

⁹ Nindou afindi ranai pukuna hoafi karihhinduhi seiya,

“Godimbo hihifi-hihifimboane!

God ai nindou Adukarindi ndurinambo
asunu ranahambo aboedi
aboedimbiriramboane.

¹⁰ Sihifi amoao Defitindi sirambeahindi adukari bogori hapondani sihefimbo hifandiyomunimboayu ranahambo God ai aboedi aboedimbiriramboane.

God nimoamo hondu amaru ranahambo hihifi-hihifimboane!” *Buk Song*
118:25-26

masei.

¹¹ Sisas ai Serusaremihu tukufi haya hu Godindi worambe mungu-moatukuni hubudura wakimareandi. Nga asu ndeara nimbifembo yangirimayowamboyo ai ahambo sungururu-rundeimbi 12 ranibabidimbo Betani ngoafinambo hihiriyafu mahomo.

Sisas ai fik hoandasüfo nimindi nahurai ranahambo yowani hisiyopoani mehu
(Matyu 21:18-19)

12 Ngorü sinambo Betani ngoafihündi sifomondühiyo, Sisas ai wembombomayu.

13 Raniyu fik nimindi ranai akidou anguni safi emündü afindi momoriyo haya maningowa hoeimareandi. Ai fik hisi kiarhipo yahu haya akimi himboambo mahu, nga ai moai hisi mam amboani kiarowa hoeiriri. Ai emündü yangiriyo afindi momorimayo, sapo ranana fik hisambeyoani, nga ranimbo wamboyo.

14 Sisas ai fik nimindi ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Se yowan asukai hisiyowan nindou ai fik sesipoani,” mehuamboyo. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi hoafimayu ra himborimemo.

Sisas ai Godindi worambeahindi nindou kaki semindimbo ratüpurü ratüpurümemonda hemoafoareapuri

(Matyu 21:12-17; Ruk 19:45-48; Son 2:13-22)

15 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo homo Serusarem ngoafihü tüküyafu houmbo Godindi worina mahu. Ai hu himboyuwane nindou ai ranambe napo kakifihü sihou sowandümo raraomaründa bukürümafoareapuri. Ai nindou kaki nandu houmbo siseru asu nindou nimarimo ndu kakifihü sihou-marundi ahamundi nimarifondi ra hihire amoahimareandi.

16 Asu ai nindou ranahamumbo Godindi wori ran papambe fufuemindi horambo yowan mehupuri.

17 Raniyu nindou ranahamumbo yamundea-purühi yahuya, “Godindi bukambe yare hoafiyowohü yahoya,

‘Wandi wori ana munḡuambo hifiḡhüندی nindou
ai ho wambo diḡḡbafiḡfe worane,’ *Aisaia*
56:7, Jeremaia 7:11

meho. Nḡa se hümbühüni nindouyei diḡbonafiḡfe
fondi nahurai rawarḡhindi,” mehu.

¹⁸ Godimbo sesi siḡhou-rundeimbi bogoriḡyomo
asu ahinümbi hohoanimo yamundu
rundeimbiḡyomo ai ranühi hoafi ra himboriḡyomo
houmbo Sisasiḡmbo hifokoeffimbo nafi
kokomarundi. Ai ramefundi ra sapo nindou
ranai Sisasiḡndi yamundiḡfe hoafi ranimbo
hepünahi marḡhünda ranimbo yiḡhimborurühi.

¹⁹ Asu nimbambeahi Sisasiḡ ai ahambo süḡgururü-
rundeimbi babidiḡmbo Serusarem hinḡḡḡiru
houmbo mahomo.

Nindou düdi ai anihondümbofe hondü
anihondümboreandühi diḡḡbafefiyu ana, ai
ndemündübui
(Matyu 21:20-22)

²⁰ Nḡorü-simboani siambeahi Sisasiḡ ai ahambo
süḡgururü-rundeimbi babidiḡmbo homondühiḡyo
hoeirundani fik nimḡndi ranai nimbimayo.
Ai nimbiyowohü emündü asu ahasihariḡ
munḡuambo yapataparimayo.

²¹ Sisasiḡ ai fik nimḡndi ranahambo
hoafimayundo ra Pita ai fifire haya
hoafiyundowohü yahuya, “Nindou
Yamundo-randeimbi hoeiro, fik nimḡndi se
hoafimayafindo ranana nimbimayo haya anḡḡḡo,”
mehu.

²² Asu Sisasiḡ ai simbori hoafiyupurühi yahuya,
“Se Godimbo yanḡḡiri anihondümbondundi.

23 Ro sihamumbo anihondümbö-anahi hoafehapuri. Nindou mamî ai yimbu hoanîmokoateyuhü nîmoei wafu ndanahambo sirîwara-ambe karîhoefî hanîfî ehu ana, ai hoafîmayu süngu randîfemboe.

24 Ranîmboane ro sihamumbo hoafehapuri, se nîni-moatükunî semîndîmbo anihondümbö-rundühi ndahumîndemboyefî yahomo houmbo dîdîbafefundî ana, ranî-süngunambo anîmbo ndowandümböemo.

25-26 Asu se botîndafu nîngomombo dîdîbafîndafundühi nindou ngörü ai sihambo moaruwai ramareandî ra hohoanîmoayafî ana, amboawi mbîsafîndo. Rananîmbo asu God ai simborî sihafî hohoanîmo moaruwai ra amboawi mbüsümbui,” mehu.

*Sisasîmboya düdi sihambo ngîniñdî masaganîni yahomo houmbo düdumefundî
(Matyu 21:33-46; Ruk 20:1-8)*

27 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babîdîmbo asükai Serusarem ngoafîhü tükümfundî. Sisas ai Godîndî worambe huane Godîmbo sesi sihou-rundeimbi, ahînümbî hohoanîmo fîfirundeimbi asu bogorî nindou ai ahambosowana mahomo.

28 Ai Sisasîmbo düdururühi yahomoya, “Se ndanî ngîniñdî ra nahanîhündambo sowandîfîmboyafa? Dîdandî ngîniñdî nda sihambo masaganînamboyafî ndanî ratüpurî rawarowanda?” mehomondamboyu.

29 Asu Sisas ai simborî hoafîyupurühi yahuya, “Roamboanî sihamumbo simborî mamî düdufe düdündîheapurîmboyahî. Se wambo simborî

hoafemondɪndɪrɪ ana, asu ro ndani ratüpurɪ ratüpurɪmbo ɲgɪnɪndɪ düdi masendɪrɪ ra hoafɪndahapurɪmboyahɪ.

³⁰ Se wambo hoafɪyomondɪndɪrɪ, Son ai nindou hundürura-marandɪ ɲgɪnɪndɪ ra Godɪndɪ-mayoyo, asu hɪfɪ ndanühɪndambo nindou-yomondɪ-mayoyo?” mehu.

³¹ Ai ahamundɪhoari sɪmborɪ hoafɪyomondühɪ yahomoya, “Sɪhɪrɪ Godɪndɪ-mayoane asefɪ ana, ai sɪhefɪmboya asu nɪmboe anɪhondümbofekoateayomoa? mbüsümbui.

³² Nga sɪhɪrɪ hoafɪyefühɪya hɪfɪnɪndɪ nindou-yafemayoane asefɪ ana, asu muɲguambo nindou ai fɪfɪrɪhɪndɪ Son ai Godɪndɪ hoafɪ hoafɪyurandeimbani,” mehomo.

³³ Ranɪmboyo ai hoafɪyomondühɪya, “Moai fɪfɪrɪhundɪ,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai sɪmborɪ hoafɪyupurühɪ yahuya, “Roamboani düdi ɲgɪnɪndɪ masendɪrɪ ra ɲgɪrɪ hoafɪndahɪpurɪ,” mehu.

12

*Nindou moaruwai wain nümbürɪ
hɪfandɪmarundɪ kafoefe hoafɪ*

(Matyu 21:23-27; Ruk 20:1-8)

¹ Sisas ai Suda-yei boboagorɪ ranahamumbo kafoefe hoafɪ hoafɪyuhɪ yahuya, “Nindou mami ai wain nümbürɪ nümbürɪra mbura ginɪrɪmayu. Wainɪ hɪsɪ ra bubutükɪmbohünda hɪfɪ ambe kɪkɪra mbura nümbürɪ ra hɪfandɪmbo dago hürä

hɪnɪŋgɪmareandi. Nümbürɪ ra ŋgorü nindou-yomondi warühɪ kaki semɪndɪ ratüpurɪmbo hɪnɪŋgire haya ahandɪhoarɪ anɟunɪ hɪfɪna mahu.

² Wainɪ ranai hɪsɪmayowamboyo nümbürɪ aharambürɪ ranai ahandɪ ratüpurɪyu randeimbɪ koamarɪheirü. Ai ŋguwanɪ nümbürɪ ranam-beahɪndɪ sesɪ bɪdɪfɪrɪ mbɪsabudowa yahu haya.

³ Nɟa nümbürɪ hɪfandɪmarundɪ ranai ratüpurɪyu-randeimbɪ ranahambo mburündümo houmbo bubururü mburu nɪnɪ akɪdou warambefendokoate koamarɪhawurɪ.

⁴ Asu nümbürɪ aharambürɪ-mayu ranai asükai ratüpurɪyu-randeimbɪ ŋgorü koamarɪheirü. Raniyo ranahambo amboanɪ mbɪro burüwurɪ mburümbö moaruwai moaruwaimbomarüwurɪ.

⁵ Asükai ŋgorü ratüpurɪyu-randeimbɪ koamarɪheirü. Nɟa ranahambo hɪfokoamarüwurɪ. Asu asükai süŋgunambo ahandɪ ratüpurɪyomo rundimbɪ afɪndɪ koamarɪhepurɪ. Nümbürɪ hɪfandɪrundeimbɪ ranai bɪdɪfɪrɪ buburupurɪ koamarɪhoupurɪ asu bɪdɪfɪrɪ hɪfokoamarupurɪ.

⁶ Nindou nümbürɪ hɪfandɪmarundɪ sowana koehefembo ra nümbürɪ aharambürü ahandɪ ŋgusüfo parireimbɪ nɪmorɪ yanɟirɪyu manüŋgu. Nɟa bɪdɪfɪranambo ahamumbo sowana koamarɪheirü. Afɪndɪ ai hoafɪyuhɪya wandɪ nɪmorɪndɪ hoafɪ anɪmbo hɪmborɪndɪmboemo yahu haya koarmarɪheirü.

⁷ Nɟa nümbürɪ hɪfandɪmarundɪ ranai ahamundɪhoarɪ sɪmborɪ hoafɪyomondühɪ yahomoya, 'Ndanana nümbürɪ aharambürɪndɪ nɪmor-ani. Sɪhɪrɪ ahambo hɪfokoandɪhurühɪ anɪmbo nümbürɪ ra sɪhefɪmbeyo-wamboane,' mehomo.

8 Ranıyo nımorı ranahambo kıkıhıründümo mburu hıfokoarüwurı houmbo ahandı finımoko ra wain nümbürı ginırı hundünı pımarüwurı,” mehu

9 Asu Sisas ai düdufihı yahuya, “Nümbürı aharambürı ranai nını-nüngumandea? Ai düdü wain nümbürı hıfandımarundı ra hıfokoandepurühı wain nümbürı ra ıgorü nendambo asükai dagapurümbui.

10 Awi seana Baiborambe hoafı mapenıngo ra hoeimbarundıyopoanı. Ai yare hoafıyowohü yahoya,

Kambohoanı worımboru-rundeımbı ai
moaruwaiane yahomo houmbo
masıhoemo
ranane asu hapondanı worı ıgınemındımbı
bogımondı kambıhoanımbıofemboayo.

11 Adükarı ai ahandıhoarı ramareanda
tükümeıfeyoane,
ranane ro hoeırıhundanı
aboedıhamındayo,” *Buk Song 118:22-23*
mehu.

12 Suda-yei bobıagorı nındou ranai fıfırundı ahamumboyo ranı kafeıfe hoafı ra Sisas ai wataporımbımarandı. Ranımbıyo Sisasımbı ranühı kıkıhımındımbı hıhoanımımemo. Nga nındou afındı ranaheımbı yıhımbıyomındıhıyo, raru hınıngırüwurı houmbo mahımo.

*Takis kıkı sı hıhoanımo ranahambo
Sısasımbı düdumarıhorı
(Matıyu 21:18-19)*

13 Suda-yei bobıagorı nındou ranai Farısı nındou bıdıfırıyomo asu Herotındı nendı bıdıfırıyomo ahamumbo Sisasımbı sowana

koamar+houpuri. Ai tikefe hefemboya Sisas ai moaruwai hoafi hoafimayu yahombo yahomo houbmo mahafomo.

¹⁴ Nindou ranai homo Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou Yamundo-randeimbi, ro fifir+humboanefi, seana nindoumbo yihimbokoate an+hondümbonanafi hoafiyafi arandi. Seana nindou ndüreimbiyei asu ndürikoateyei ranaheimbo moai hohoan+moyafi, nga God yifirayu hohoan+moane nindou yamundo arandi. Asu se nünguro hohoan+moyafa? Romiyafe adükari bogori Sisarimbo takis kaki saimbo ra ahinümbiyo, waniyo? Asu sihiri takis kaki saimbo ra ahinümbiyo, waniyo?” mehomomo.

¹⁵ Asu Sisas ai ahamundi wosihofafi hoafi ra fifire haya hoafiyuhi yahuya, “Nimboe se wambo refe hoeifendirimbo ehomoa? Kaki hoari mamä sowaründümo sinimo animbo ro hoeindühea!” mehu.

¹⁶ Nindou ranai kaki hoari sowaründümo homo masabudowamboyu düdureapurühi yahuya, “Ndüri asu sisami nda dadea?” mehuamboemo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “Sisarindane,” mehomomo.

¹⁷ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Sisarindi moatükunayo ra Sisarimbo ndabudo. Asu Godindi moatükunayo ra Godimbo ndabudo,” mehuamboemo Sisasindi hoafi ranahambo mahepünefundü.

*Nindou yifihündi botife hoafi ranimbo
Sisasimbo düdumefundo
(Matyu 22:23-33; Ruk 20:27-38)*

18-19 Sadyusi ai hohoanimo-yomondühüya, nindou yifüyeimbi ai ngirü asükai yangirü botindahindi yahomo-rundeimbi ai homo Sisasimbo düduyafundühü yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai shefimbo ndani ahinümbi hohoanimo nda sürü papimarandi. Nindou mamü ai nimorehi semündü haya nimori-koate nindowenihü ai yifayu ana, amonngoandi kai ra akidi ai mbisemünduwamboane. Rananimbo ahandi amonngoandi fondambe nindou wanindimboemo-hünda nimori kambirineandamboane.

²⁰ Mamimbo apodoho mamü 7 maningomo. Amonngo hondü ranai nimorehi ra semündü haya nimori mbuimindikoate yifiyuhüyu asu nimorehi ahandi ra ranikiminindi akidimayu ranahambo hiningimareandi.

²¹ Raniyo nimorehi ra asükai akidi ngorü ai semündü haya nimori kefekoate yifimayu. Raniyo asükai akidi ngorü ranikiminindi ai-amboani mamü yahurai ramefiyu.

²² Mamü yahurai apodoho mamü 7 ranai ramefundü. Raniyo süngunambo nimorehi ranai amboani yifimayo.

²³ Apodoho mamü ranai nimorehi ra munguambo masowandümo. Nga süngunambo nindou ranai yifihündi botifeambe apodoho mamü ranai botindafundühü asu nimorehi ra dadü nimorehi manda?” mehomo.

²⁴ Sisas ai hoafiyupurühü yahuya, “Se moai Baborambe hoafi apenngo ra fifirundi asu Godindi nginindi fifirundi. Ranimboane se mamikari hoafayomo.

25 Nindou yifíyeimbi ai asúkai yangírí botehindi ana, ngírí anamíndühí-ndahi asu nímórehühí-ndafu ndühündí. Aiana súnambeahíndí nendí nahurai níboadeimboyei.

26 Nga nindou yifíyeimbi yifíhündí botife ra awi se Mosesíndí buk ními akídou hai imami tükúmefeyo ra se hoeimbaruyo? Hoafi sürü mapeníngo ranambe God ai Mosesímbo hoafiyuhí yahuya, ‘Roana Abrahamíndí God-anahí, Aisakíndí God-anahí, asu Sekopíndí God-anahí,’ mehu.

27 God ana yifíyeimbiyei Godí yupoani. Nga yangírí níboadeimbiyei God-ani. Síhei hohoanímó ana híhíndí hohoanímóane,” mehu.

*Godíndí weangurühíndí ahínümbí hohoanímó
(Matyu 22:34-40; Ruk 10:25-28)*

28 Ahínümbí hohoanímó fífíreandeimbi ai süfuane Sadyusi ai Sisas babídímbo símborí hoafímemo. Raniyu ai hímboríyuane Sisas ai ahamundí düdufe hoafi ra símborí aboedí hoafímayupurí. Raniyu Sisasímbo düdurirühí yahuya, “Ahínümbí hohoanímó nahaniyo amurí ranahambo ngásünde haya adükarí hamíndayoa?” mehuamboyu.

29 Sisas ai símborí hoafíyundohü yahuya, “Ngásündeandeimbi ahínümbí hohoanímó ana ndanane: ‘Israer se wudípoapondíhi hímboríndei. Adükarí mamí yangírani síhefi Godayu.

30 Se síhefi God Adükarí ranahambo ngusüfoambe muṅguambo, yifíafi muṅguambo, hohoanímó muṅguambo, ngíníndí muṅguambo ranambo ngusüfo pandíhorí.’

31 Ranikimnindi ahinümbi hohoanimoane nda: Se sihafî wandafî mamimbo ngusüfo pandowandürî sihafî fimbo rawarowandî nou. Moai ngorü ahinümbi yimbu ndanahafembo ngasündeandeimbî yangoro,” mehu.

32 Ahinümbi hohoanimo fifireandeimbimayu ranai Sisasimbo hoafiyundohü yahuya, “Nindou Yamundo-randeimbî, se hoafayafî ra aboedane. Anihondane moai ngorüpoanimbo God nüngu, nga Adükarî God mamî yangîrani anüngu.

33 Ranimboane Godimbo ngusüfoambe muᅅguambo, fifirife muᅅguambo, nginindi muᅅguambo ranambo ngusüfo pefembo asu wandafî mamimbo ngusüfo pefembo sihefî fimbo rawehundi nou randihumboane. Sihirî yimbu hohoanimo ra rawarîhundi ana, Godimbo sesi muᅅgu mandife asu ninihondi hifikoefe mandife sihefe ra ngasündeamboane,” mehu.

34 Sisas ai hoeireandane ndore fifireandeimbî hoafî simborî hoafîmayuamboyu ai hoafîyuhî yahuya, “Se God nginindi hifandarandî ra akimîsafî animbafî.” Sisas ai yare hoafîmayua amurî ranai ahambo düdufe hoafî hoafimbo yihimbomemo.

*Sisas ai düdi Kraisi-ayu yahu düdumefiyu
(Matyu 22:41-46; Ruk 20:41-44)*

35 Sisas ai Godindî worambe nindou yamundearühî düdufihî yahuya, “Nimboe ahinümbi hohoanimo fifirundeimbî ai Kraisi, nindou ra God ai ahandî nendambo aboedambofembo kamafoarirî, ranahambo Defitindî nimor-ani ehomoa?

³⁶ Yifiafi Aboedi ai Defitimbo hohoanimo masagadowa hoafiyuhi yahuya,

‘Se wandi warihondü warani nimandifi ngafimbo shafi hürütümbi ra shafi hoarehi hiniᅅᅅindiheapurimboyahi,’

Buk Song 110:1

mehu

³⁷ Defit ai Kraisimbo Adükari yahundo-marandi, asu nünᅅᅅunde ahandi nimori mandü-a?” mehu.

*Sisas ai ahinümbi hohoanimo
fifirundeimbimbo ahini hoafimayupuri
(Matyu 23:1-36; Ruk 20:45-47)*

Nindou afindi ranai yanᅅᅅorimbo Sisasindi hoafi himborimbo hihifi-hihifimayi.

³⁸ Ai yamundeandürühi yahuya, “Ahinümbi hohoanimo fifirundeimbimbo hibadihumbo. Aiana warı hoandarümbi hoearı yihuruyo hefe maketambe howani nindou ai ahiniyeihı hihifi-mbirihümuni yahomomboanemo hohoanimoemo.

³⁹ Aiana rotumbo-hünda rotu worambe asu sesesambe ra weanᅅᅅurühindi fondiwami wagabe nımarimboanemo hohoanimoemo.

⁴⁰ Aiana nımorehi kaisahoabedi ranaheimbo woshihoafori hoafiyomondürühi ahei worı kosıründümo asu tikaruhumbo hoandari hamindi didıbafiyafu arundi. Ranımbı-hündambo anımbı papı hoafi yıbobofeambe ahamumbo ana tıᅅıriıfo ra moaruwai hamınd-anımbı ndımbıoe,” mehu.

*Nımorehi napokoate Godımbı kakı masıhendı
(Ruk 21:1-4)*

⁴¹ Sisas ai Godindî worimbo kaki hipirî fikimî nîmaruane nîmorehî nindowenihî ai hipirî ranambe hei kaki mafoarîhindî. Nindowo kaki afîndeimbî ranai afîndîsafî hipirî ranambe hei mafoarîhindî.

⁴² Asu nîmorehî napokoate kai ranai hamburî kaki yimbu toea sepîrimîndî ho hipirî ranambe mafoareapîrî.

⁴³ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbîmbo mborai yahupurî gugureapurî haya hoafîyuhî yahuya, “Ro sîhamumbo anîhondümbö-anahî hoafehapurî. Nîmorehî kai napokoate kaki Godindî worî hipîrambe masîhendî ranana napo afîndeimbî masîhehindî ranhambo ŋgasündeamboane.

⁴⁴ Nindowo napo afîndeimbî ranai ana ahei adükarî mbegorîndürî, ŋga akîdou mafoarîhindî. Ŋga nîmorehî kai napokoate ranai ana ahandî sesi pemîmboyoweimbî-mayo ranîyo munġu masîhendî,” mehu.

13

Sisas ai Godindî worî bireboemboe mehu

¹ Sisas ai Godindî worî hinîŋġire tüküfiyuane ahandî süngururü-rundeimbî mamî ai hoafîyuhî yahuya, “Nindowo Yamundo-randeimbî, worî aboedî safî asu nîmoei adükarî ra hoeiro,” mehundo.

² Sisas ai sîmborî hoafîyuhî yahuya, “Se worî afîndî ndanahambo hoeiarowandî. Ŋġirî nîmoei mamî amboanî ŋgoründîwamî nanġo, ŋga hifîtîreboai pîndîmboe,” mehu.

*Sisas ai tiŋriifo afindi tükündifemboe mehu
(Matyu 24:3-14; Ruk 21:7-19)*

³⁻⁴ Sisas ai Orif hifi wafuambe nimarü himboyuane, Godindi wori ai anguni goagu mafondaro. Asu Pita, Sems, Son, Andru ai yangiri masifomo. Ai sifomo Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Hoafiyafimuni rani-moatükuni ra nüngusümboani tükümandifea? Asu nini-moatükuni boatei tükündifemboe mbisefi fifirimandihua?” mehomondamboyu.

⁵ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hibadumbo, nga nindou mamisihamumbo woshihoafori hoafindapurumbui.

⁶ Nindou afindi ranai ngomo wandi ndüri dükandundühiya, ‘Ro nindou rananahi nda,’ mbisimo houmbo nindou afindi woshihoafori hoafindundürimboemo.

⁷ Asu se yifiarindimondani himborindimondühane, asu yifiari hoafi yangiri angunipoedi himborindimondühane ra se yowani afindi hohoanimondimboemo. Rani-moatükuni ra tükündifemboesi, nga asu rani-moatükuni tükefeyo ranahambo awi bidifiranambo siane yahopoani.

⁸ Hifi-hifi ranai simbori yifiarindomboe. Asu adükari bogori nindouyafe nendi ranai simbori simborindimboemo. Hifi bidifiri rani-fihisi ai wanindimboe asu hifihe ranai tükündifemboe. Muŋguambo moatükuni ranana nimorehi ai nimori wakemindimbo yaho haya asübusi boatei asemindo nahuraiane tükefeyo.

⁹ Ranisimboani animbo se hibadumbo. Ai sihamumbo mbundüpundümo houmbo kansiriyafe himboarühi papisi

hoafindüpurimboemo. Asu Suda-yei rotu worambe bubundüpurimboemo. Wambo sünguna ahamundi adükari bogori asu hifandirundeimbı ahamundi himboahü niŋgomboemo. Nga refeambe animbo Aboedi Hoafi ahamumbo wataporimbondüpurı.

¹⁰ Nga bidifiranambo si ranai tüküfekoateyoambe nindou muŋguambo ranai aboedi hoafi ra himborindei hehimbo animbo.

¹¹ Sihamumbo mbundüpondümo houmbo kotambe ndowapundümo ŋgomondanı se yowanı niŋı hoafi hoafimandefı yahoefembo yi himboyopoanı. Moanı ranı-simboanı hamındı animbo se hoafimbo ra God ai horındeapurümbui. Asu ŋgırı se sihamundihoarı wataporimbondundi, nga Yifiafi Aboedi ai-animbo wataporimbondamboe.

¹² Nindou ai ahamundi amoŋgo mamı asu akohoandambo papı hoafindüpurı mbundumbo hifokoefepurimbo hoafindimboemo Asu afındı ai mamı yahurai randeambui. Asu ni morı ai ahandı hondı afındambo moaruwaimbondeapırühi nindoumbo hoafinduanı hifkoandüpurimboemo.

¹³ Wambohünda muŋguambo nindou ai sihamumbo moaruwaimbo-ndıhipurımboyei. Nga asu didıyei moanane sei ŋgıniŋdı animboei hei ana, God ai aboedambo-ndearümbui,” mehu.

Moaruwai hamındı moatükunı tükündıfemboe (Matyu 24:3-14; Ruk 21:7-19)

¹⁴ Sisas ai hoafıyuhı yahuya, “Se hoeindundanı moaruwai hamındı moatükunı sürühoeimbı fondıwamı niŋgomboe. Nindou düdi ndanı hoafi

nda ritimarandi ana, ai fifi+rimbireandamboane. Ranisimboani nindou Sudia hifihü animboei ai nimai fefoehi hehi hifi wafuanambo mbihahüsiamboane.

15 Asu nindou ai woriwam+n+ndi akusifoendi ra ai yowan+ ahandi napo fufoem+ndimbo worinambo keboembui.

16 Asu nindou düdi nümbürambe anüngu ranai yowan+ ahandi warihoandari hoeari sem+ndimbo ngumbui.

17 Ranisimboani nimorehi warandühumbanei asu n+mor+ kehureimbanei aiana hipoan+mboembouanei.

18 Se Godimbo didibafindafundan+ animbo rani-moatükuni ranai ng+sihar+ afindi tüküfeyoambe tüküfekoatembeyo-wamboane.

19 Nimboe sapo rani-simboani animbo moaruwai ham+ndi t+ng+rifo tükündifemboe. God ai weangurühi mungu-moatükuni nafirandambe moai yahurai t+ng+rifo tüküfeyo, asu süngunambo amboani ng+r+ yahurai moatükuni tükündifeyo.

20 Asu Adükari ai t+ng+rifo ranahambo bodifoahüfe kikem+ndi+koate mbeimbonana munguambo nindou ranai ng+r+ aboedamboya-ahindi. Nga nindou ai wandanei yahu diboniyu hin+ng+mareandüri aheimbo hohoan+mondandürühi bodifoahünde kikin+deambui.

21 Ranisimboani nindou mam+ ai siheimbo hoaf+ndundürühi+ya, 'Hoeir+hi, Krais ini nda,' mbiseian+yo asu 'Hoeir+hi, ini goagu ra,' mbiseian+ se yowan+ an+hondümbofepoan+.

22 Nindou bidifiri ai ngomo tikandu houmbo animboya, 'Ro nda Krais-anahi,'

asu ‘Ro Godɪndɪ hoafi hoafiya rɪhandeimb-anahi,’ mbɪsɪmo hou hepɪnɪfeimbɪ moatɪkuni randumboemo. Ai rarumbo-mbembonana God ai nindou dɪbonɪyundɪreimbɪ ranaheimbo tɪkai hoafiɪyomondɪrɪ.

²³ Ranɪmboane muŋgu-moatɪkuni tɪkefeyo ra se hɪbadɪhɪumbo, ŋga muŋguambo moatɪkuni tɪkɪfekoateyoambe ranahambo hoafayahapuri,” mehu.

*Sɪngunambo Nindou Hondɪ ai kudɪmbui
(Matyu 24:29-31; Ruk 21:25-28)*

²⁴ Sisas ai hoafiɪyuhɪ yahuya, “Ranɪ-moatɪkuni ranai tɪkɪndɪfe hayambondoanɪ anɪmbo, hɪfɪhamɪndɪ ai nɪmbɪraŋɪ ndamɪndɪmboe asu amoamo ai ŋgɪrɪ sindu.

²⁵ Mupui ai sɪnambeahɪndɪ fɪrɪbadeboai pɪtapɪndowohɪ asu muŋguambo sɪnambeahɪndɪ ŋgɪnɪndɪ moatɪkuni ranai fɪfɪmɪndɪmboe. *Aisaia 13:10, 34:4*

²⁶ Ranɪsɪmboanɪ anɪmbo nindou ai hoeindɪhoranɪ Nindou Hondɪ ai mburɪŋgawamɪ nanɠu haya ahandɪ hɪmboamupuimbo-randeimbɪ ŋgɪnɪndɪ kapeihɪ kudɪmbui.

²⁷ Ranɪsɪmboanɪ anɪmbo ai sɪnambeahɪndɪ nendɪ koandɪhepuranɪ ŋgomo nindou God ai dɪbonɪyundɪreimbɪ ra hɪfɪ ranahandɪ yimbuy-imbu hɪmboranɪpoedɪ gugurɪnduwurɪumboemo. Ai hɪfɪ ranɪhɪ fufundɪndɪmo ŋgomombo sɪnɪ hɪfɪ fondeandambe ŋgomo tɪkɪndafumboemo,” mehu.

*Se süfurî nîmîndî ranahambo fifîrîndîhîndî
(Matyu 24:32-35; Ruk 21:29-33)*

²⁸ Sisas ai asükai hoafîyuhî yahuya, “Se süfurî nîmîndî fifîrîndîndî. Nîmî ranai emündü fofoayo ana, se fifîrîndî ra ndeara hoembo akîmî tüküfembo yahomboane.

²⁹ Mamî yahuraiane, se hoeindundani munḡuambo moatükunî tükefeyo ra se fifîrîndîndî, Nîndou Hondü ai ḡîḡîrî amîtata kudu, ḡḡa ndeara yipurî kîmani anḡḡu.

³⁰ Ro sihamumbo anîhondümbö-anahî hoafehapurî. Bîdîfîrî nîndou hîfî ndanühi anîboadei ranai yîfîkoateyeyiambe anîmbo ranî-moatükunî ra tükündîfemboe.

³¹ Hîfî asu sünü ana awarîndîhoemboe, ḡḡa wandî hoafî ana ḡḡîrî awarîndîhoayo, ḡḡa wanî,” mehu.

*Nîndou mamî ai-amboanî moai Adükarî ai
tüküfembo si ra fifîreandî
(Matyu 24:36-44)*

³² Sisas ai asükai hoafîyuhî yahuya, “Nîndou mamî ai-amboanî moai ranî-moatükunî tüküfemboayo si ra fifîreandî. Sünambeahîndî nendî amboanî moai fifîrîndî asu Nîmorî ai-amboanî moai fifîreandî, ḡḡa Afîndî ai-yangîrani fifîreamboayu.

³³ Se hîbadümbö nîḡḡomo, nîmboe sapo ranî-moatükunî tüküfembo ra se moai fifîrîndî.

³⁴ Ranana nîndou mamî ai ḡḡorüḡoanîni hombo yahu haya, ahandî ratüpurîyomo rundeimbîmbo hîbadündî yahu haya ratüpurî

yimbureapuri mbura nindou yipuri hifandira-randeimbimbo yipuri wudipoapondo hibadandi ehu nahuraiane.

³⁵ Ranimbo-animbo se hibadumbo nimanidumo, nini simboani wori aharamburu ranai tukumandifi, ra se moai fifirundi. Ai nimbambe tukumandifiyo nimbimbusumombomanduyo, siambeahmanduyo ra se moai fifirundi.

³⁶ Asu ai nimehunou tukundufi hoeindeapuranis asu se apomboemo.

³⁷ Ndani hoafi ro sihamumbo hoafehapuri ra, munquambo nindoumbo kapeih-anahi, nga se hibadithumbo nimanidei,” mehu.

14

Sudayafe bogori nindou ai nungundihu Sisasimbo mbundihurimindefi hifokoamandihurimehomo

(Matyu 26:1-5; Ruk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ God ai Israerimbo Aboedambo-mareandura aboedi manimboei si (Pasofa) asu bret yisikoate sesimbo si ra tukufembo yimbu si maningo. Raniyo Godimbo sihourundeimbiyomo asu ahinumbi hohoanimo yamundurundeimbi ai Sisasimbo kikihimundi hifokoefimbo hohoanimomemo. Raniyo ai hoafiyomonduhi yahomoya, “Sihiri nini-sungundihu Sisasimbo wosihofori hoafi ndihuri mbunduhu kikihindihurimindefi hoahu hifokoamandihuri,” mehomo.

² Ai hoafiyomonduhi yahomoya, “Sihiri adukari sihi ana refepoani, nga nindou

ai nginindindeihî sîhefi mbusümo yifiarî botîndîhimboyei,” mehomö.

Nîmorehî mamî ranai Sisasîndî mbîrowamî fîsîjarümbü moatükunî kamareandî

(Matyu 26:6-13; Son 12:1-8)

³ Sisas ai Betani ngoafîhü Saimon horombo mîmanîho masîmeimboyoweimbi ahandî worambe mamaru. Sisas ai nindou ranahandî worambe sesühî nîmaruane, nîmorehî mamî ai nîmoei hîpîrambe sanda aboedî fîsîjarümbü kakî afîndî fihî semîndeimbi semîndî haya tüküme Feyo. Ranîyo Sisas ai sesühî nîmaruane ai hîpîrî ra boborehaya sanda ra ahandî mbîrowamî kamareando.

⁴ Nga asu nindou bidîfîrî mamarümo ranai nginîndîyomondühî simborî hoafîyomondühî yahomoya, “Nîmboe sanda ra yatîkîrî-yatîkîrî aranda?

⁵ Nindou ai sanda ra kakînambo mbasahümundî-mbonana 300 kakî hoarînambo anîmbo sahumündihî kakî ra nindou napokoateyeimbîmbo sahundürî,” mehomö. Ranîmboemo ai nîmorehî ranahambo nginîndîmarundî.

⁶ Nga Sisas ai hoafîyupurühî yahuya, “Nîmorehî ra ambe, nga nîmboe se ahambo nginîndarunda? Ai aboedî moatükunîyo wambo ramareandî.

⁷ Nindou napokoateyeimbi ana munguambo si sebabîdîmbo nîmandeimboyei. Se nîni-simboanîyo aheimbo fehefendürîmbo hohoanîmoaye ra fandîhehindürî. Nga ro ana ngîrî munguambo si se-babîdîmbo nîmboahi.

⁸ Nĩmorehĩ ndanai nĩnĩ-moatũkuniyo ai refem-bomayo raniyo ramareandĩ. Ai wandĩ fi sandanambo hundũrũmarandĩ ra yifĩndahani hĩfĩkefendĩrĩmbomayo raniĩmboyo raniĩ boatei ramareandĩ.

⁹ Ro sihamumbo anĩhondũmbo-anahĩ hoafehapurĩ, munguambo hĩfĩ aboedĩ hoafĩ ra wataporĩmbondundũhĩ nĩmorehĩ ai ramareandĩ ranahambo hoafĩndĩmonda ahambo hohoanĩmondeimboyei,” mehu.

*Sudas ai Sisasiĩmbo boboagorĩ nindouyomondĩ warĩhũndĩhinĩmboeahĩ mehu
(Matyu 26:14-16; Ruk 22:3-6)*

¹⁰ Ranĩsiĩmboanĩ Sisasiĩmbo sũngururũ-rundeimbĩ mamĩ Sudas Iskariot ai Godĩmbo sihou-rundeimbĩ sowana Sisasiĩmbo ahamundĩ warĩhũfimbo mahu.

¹¹ Godĩmbo sihou-rundeimbĩ ai raniĩ hoafĩ ra hĩmborĩyomo houmbo hĩhĩfĩ-hĩhĩfĩyomondũhĩ Sudasiĩmbo biĩdĩfĩrĩrĩ kakiĩ segodombo hoafĩmemo. Raniyo Sudas ai Sisasiĩmbo ahamundĩ warĩhũfimbo nĩnũngumandĩhe yahuhayambo hohoanĩmomayu.

*Sisas ai ahambo sũngururũ-rundeimbĩ babĩdĩmbo sesesiĩmemo
(Matyu 26:14-16; Ruk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)*

¹² Bret yisiĩkoate sesiĩmbo si ranai weaĩngurũhĩ tũkũmefeyo. Ranĩsiĩmboanĩ ra Pasofa sipsip nĩmorĩ sesiĩmbohũnda hĩfokoarĩhi arĩhũndĩ. Asu Sisasiĩmbo sũngururũ-rundeimbĩ ai dũduyafundowohũ yahomoya, “Se hohoanĩmoyafanĩ ro sesiĩmbo ra

sihambo nahü ngefi didi-boado-mandihunda?" mehomondamboyu.

¹³ Asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi yimbu koari-hep+rühi yahuya, "Se adükarî ngoafinambo ngafani. Ranühi nindou mamî hoe hi+rambe ndemündü haya nafini düdi tükündüfimbui. Ahambo animbo se süngundiniri.

¹⁴ Se hoeind+nerani ninî-worinamboyu afarifiyu ra se worî aharambüri ranahambo düdundafineandühi animboya, 'Nindou yamunde-randeimbi ai düdufihîya, 'Worî nahanambe Pasofa si sesi ra sesesimandefî?' mehuamboanehi, mbisafani.

¹⁵ Rananimbo adükarî nimoamondi worî nafirindümo hinîngîmarundi ra nafuindümbui. Ranühi animbo se sesi ra sindindineandi," mehu.

¹⁶ Süngurineri-rinandeimbi ranai hafani ngoafi ranühi hoeir+neandane, munğu-moatükunî ai hoafimayu süngure menğoro. Ranîyo ranühi sesesimbo sesi ra sindimarineandi.

¹⁷ Ndeara nimbi+hoafi-mayoamboyo Sisas ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 ranîbabidimbo mahomo.

¹⁸ Ai sesi sowasümondühi nîmarîmombo Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, "Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafehapuri. Nindou mamî seambeahîndî animbo wambo hürütümbî nindou-yomondi warîhüdeandîrîmbui. Nindou ranai hapondani ro-dîbombo sesi asesu," mehu.

¹⁹ Süngururü-rundeimbi ranai ranî hoafi ra hîmborîyomo houmbo ngusüfoambe moaruwaimarapuri. Ranîyo mamai

mamaiyomondühi düdururühi yahomoya, “Awi rombayahi+poani?” ran+ran+memo.

²⁰ Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “Nindou ranana seambeah+ndani. Ai bret semündü haya rodibo hi+rambe afoar+hoandi.

²¹ An+hondane Nindou Hondü ai yi+imbiyuamboane. Baiborambe hoafi+yohüya, yi+indümbui, meho süngu. Nga nindou düdi Nindou Hondü hürütümbi+ nindou-yomondi war+hariri+ ranai hi+poan+imboembouani. Mam+hari+ hondi ai ahambo ana wakemündi+koate mbeyowamboyo.” mehu.

Sisas ai ahambo süngururü rundeimb+imbo wain hoe asu bret masagapur+

(Matyu 26:26-30; Ruk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Sowasümondühi ni+marümombo Sisas ai bret semündü hi+fitire God+imbo hi+hi+firür+ mbura ahambo süngururü-rundeimb+imbo yimbumareapur+. Asu ai hoafi+yupurühi yahuya, “Se sowandümo, nga nda wandi fi safane,” mehu.

²³ Asükai wain hoe kapambe semündü God+imbo hi+hi+firür+ mbura masagapura ai muᅅguambo masi+m+ndi+mo.

²⁴ Asu Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “Nda wandi horane God hoafi+fi+ramündü masi+hendi+ ra ngi+nem+ndi+imbo. Wandi hori+ karefoendi+ ra muᅅguambo nindoumbo fehefembo-hündamboane.

²⁵ Ro si+hamumbo an+hondümbi+anahi hoafehapuri+, Ro ngi+r+ asükainda wain hoe ndi+m+ndi+hi+, nga moani nga ngambo God

nginindi hifandarandi ranambe simbori wain hoe ndimindimboyahi,” mehu.

²⁶ Ranıyo herü mamı herüyomondühi adükari ngoafi ra hiniŋgıru houmbo Orif hifi wafuanambo mahafomo.

Sisas ai Pitamboya ai wambo daboadi hıhındeandımbui mehu

(Matyu 26:31-35; Ruk 22:31-34; Son 13:36-38)

²⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafıyupurühi yahuya, “Se muŋguambo sıhamundi anıhondümbofe hiniŋgındumboemo. Nımböe sapo Baiborambe yare hoafıyowohü yahoya,

‘Ro sipsip hıfandırandeimbi nındou hıfokoandıhına asu sipsip ai buküründahimboyei,’ *Sekaraia 13:7*

meho.

²⁸ Nga yıfıhündi botındahe hehea roboakori Gariri hıfınambo ngümboyahi,” mehu

²⁹ Pita ai hoafıyundühi yahuya, “Muŋguambo nındou ai sıhambo anıhondümbofe hohoanımo ra hiniŋgındumboemo. Nga roana ngırı hiniŋgındıheanıni,” mehu.

³⁰ Sisas ai hoafıyundühi yahuya, “Ro sıhambo anıhondümboanıhi hoafehanıni, ndanı nımbokoanı kakaro ai yımbumbo hoafıkoateayuambe anımbö se ngımımbö hoafındafühiya, ro moai ahambo fıfırıhını mbısamboyaı,” mehundo.

³¹ Nga Pita ai hoafıyuhı yahuya, “Ro ngırı moai fıfırıhını mbısahı, nga sedıbo yıfındamboyaı,” mehuamboemo. Asu bıdıfırı

süngururü-rundeimbi ai-amboani mamî yahurai hoafîmemo.

*Sisas ai Getsemanihî Godîmbo didîbafîmayu
(Matyu 26:36-46; Ruk 22:39-46)*

³² Ai homo Getsemani seiarîhündî ranühî tüküyafu ahambo süngururü-rundeimbiimbo hoafîyupurühî yahuya, “Se ndühî nîmandümo, nga ro Godîmbo didîbafînda samboanahî,” mehupurî.

³³ Asu ai Pita, Sems, Son ahamumbo yangîrî sepurîmündü haya mahu. Ranîyu asu Sisas ai ngusüfo pukîrîrîhü ngusüfoambe moaruwai hoanîmomarîrî.

³⁴ Ranîyu hoafîyupurühî yahuya, “Wandî ngusüfoambe pukîrandîrühî yîfîmbo yangîrayahî. Nga se ndühî ndondu nîmandîmo hibadündî,” mehu

³⁵ Ai akîdou sühüfi hu hîfîni amoembü amoearümbö nafî yagodohü ana, tîrîfo ra gübüsümbîfoareandîra yahu haya didîbafîmefiyu.

³⁶ Ai ndare didîbafîfihî yahuya, “Ape, wandî Ape, se yîfîrayafî ana wambo tîrîfoembü moatükunî ra raguanambo-ndowandî. Nga se yowanî wandî yîfirî süngufepoanî, nga sîhafî yîfirî süngundowandî,” mehu

³⁷ Ai hîhîrîfi hu hîmboyuwane ahambo süngururü-rundeimbi ranai mapomondamboyu. Ai Pitambo hoafîyundowohü yahuya, “Saimon, se apafühîyafî? Asu se awi mamî awa amboanî yangîrî nîmarîmbo ra wanîyo?” mehu.

38 Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hĩbadu niŋgomombo didibafindafundi, ŋga sihamumbo refe hoeifepurimbo tükündifeyoani pindimboemo. Anihondane, ŋgusüfo ana refembo hohoanimoayosĩ, ŋga fiane nimborayo,” mehu.

39 Asukai Sisas ai hĩhirifi hüfo weaŋgurühi didibafimefiyu nahurai didibafimefiyu.

40 Ai asukai hĩhirifi hu hĩmboyuwani ahambo süŋgururü-rundeimbi ai yapombo hĩmbomarapura mapomo. Raniyo yaŋgĩrimareapura, asu moai nĩni-hoafi ahambo hoafimbo fifirundi.

41 Sisas ai asukai ŋgĩmĩ noufimbĩ hĩhirifi süni hĩmboyuwane ahambo süŋgururü-rundeimbi ai apusimemo. Raniyo hoafiyupurühi yahuya, “Awi se fiharu apomomboemo? Ndearambo rani-moatükunĩ ranai tüküfehü Nindou Hondumbo moaruwai hohoanimoyomondeimbi-yomondi warĩhü-rüwurimboanemo.

42 Hoeiru, nindou-yomondi warĩhüfendirimbo nindou-mayu ranai tüküfimboani. Ŋga botiyafu houmbo ŋgefo,” mehu.

Sisasimbo mbumarüdümo
(Matyu 26:47-56; Ruk 22:47-53; Son 18:3-12)

43 Sisas ai wataporimborandühi nüŋguane Sudas süŋgururü-rundeimbi 12 ambeahĩndĩ mamĩ ai tüküme fiyu. Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogorĩ nindouyomo asu Suda-yafe bogorĩ nindouyomo ranai nindou afĩndĩ safĩ ranahamumbo koamarĩhoupura pisao yihĩmĩndĩ asu nĩmĩharĩ fufurüdümo houmbo

ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi babidimbo mahomo.

44 Nindou sapo Sisasimbo nindouyomond warihüfimbomayu ranai nindou afindi ranahamumbo dibo hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ro wakikihindihunanani animbo aiani, nga se ahambo mbundurindimo houmbo ndondu hibadüri ngomo,” mehupuri.

45 Ranıyo Sudas ai nımehınou hu Sisasimbo hoafiyundowohü yahuya, “Yamundo-randeimbi,” yahuhü wakikihimarüri.

46 Ranıyo nindou ranai Sisasimbo warıyomo homo mbumaründümo.

47 Nindou akımı burımemo ranambeahindi mamı ranai ahandı pisao hüramündı haya Godımbı sıhai-randeimbi adükari bogorındı ratüpurıyu randeimbımbı harımeındo. Ranıyo ahandı ngorü himbo hoearı mafoafoareando.

48 Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se pisao asu nımıharı fufuründümo houmbo wambo kıkıhemındırımbo masıfomo ra hümıbuhınümbı nındoumbo kıkıhimındımbo nahuraianemo.

49 Ro si mamamı-rıhandühi sebadıdımbı nımarımbo Godındı worambe nındou yamundıhearü marıhandı ra asu se moai wambo kıkıhıründümondırı. Nga Baıborambe hoafımayo ra anıhındü tükümbıfeyoamboane,” mehu.

50 Ranıyo ahambo süngururü-rundeimbi ranai hınıngırüwuri houmbo pomefoundı.

51-52 Nındou hoarıfı mamı ai kıfohi hoearı yangırı güde haya Sisasimbo süngumarürı hüfu. Asu ahambo kıkıhıründümondane hoearı yangırı kıkıhımaründümonda safı yangırı

mafifoendi.

*Sisasimbo kansiri yomondi himboahü papí
hoafimaríhori*

*(Matyu 26:57-68; Ruk 22:54-55; Son 18:13-14,
19-24)*

⁵³ Sisasimbo mburündümo mburumbo Godimbo síhai-randeimbi adükari bogori hondündi worambe, Godimbo síhou-rundeimbi, bogori nindou asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi gugureafu ninmarimondani sowaründümo mahomo.

⁵⁴ Sowaründümo mahomondamboyo Pita ai akidou angunisafi süngumarapurí hu. Ai hu Godimbo síhou-rundeimbi-yomondi bogori hondündi worambe kefuai prisman babidimbo haihü mamarimo.

⁵⁵ Godimbo sesi síhou-rundeimbi bogori asu muñguambo kansir ai nini-moaruwai moatükunirandi Sisas ai ramareandi ra fifirifembo-hünda kokomarundi. Ahambo hifokoefimbo-hünda ahandi moaruwai hohoanimo fifirifembo-hünda kokomarundi, nga ai moai nini-akidou amboani moaruwai rareanda fifirundi.

⁵⁶ Nindou afindi ahambo tikaríhori hehi papí hoafimaríhori, nga ahei hoafi ra yimbusümoane.

⁵⁷⁻⁵⁸ Nindou bidifiri ai Sisasimbo papí hoafimbo yahomo houmbo ninngomombo hoafiyomondühi yahomoya, “Ro himboriyefani ai hoafiyuhi yahuya, ‘Godindi wori nindou ahamundi warinambo worimbomarundi ra biriboadiheamboya. Asu ro ngimi si yangiri asukai nindou warina worimbokoateyeimbi

worì ra worìmbondìhamboyahi,' mehu," mehomo.

⁵⁹ Nga asu ahamundi hoafi wataporìmbomarundi ranai sìmogodühi hoafìkoate mamìkarì wataporìmboru wakìmarundi.

⁶⁰ Godìmbo sìhai-randeimbi adükari bogori ai kansrìyomondi himboahü botifi nüngumbo Sisasimbo düdurirühi yahuya, "Nimboe papi hoafarunini ranahambo sìmbori hoafìkoateyafa?" mehundo.

⁶¹ Nga Sisas ai ahamumbo moai nini akidou amboani hoafiyupuri. Asukai sesi sìhai-randeimbi ai düdurirühi yahuya, "Se God aboedani sei rihüdeimbi ahandi nimori Kraisi-yafi, wanìyo?" mehu.

⁶² Asu Sisas ai hoafiyuhìya, "Ranahai. Rananimbo se munquambo hoeindi horani Nindou Hondü ai God Nginiindeimbini warìhondü warani nìmandümbui asu sünambeahindi mburìngai dibonde kudümbui," mehu.

⁶³ Godìmbo sìhai-randeimbi adükari bogori ranai ahandi fihindi hoeari hireandühi hoafiyupurühi yahuya, "Ngiri nindou ngorü ai moaruwai ramareandi ranahambo hoafindu.

⁶⁴ Se himbori-yomondani ai Godìmbo tirìfoefe hoafimayu. Se hohoanìmoyomondani sìhìri ahambo nini-nünöngu-mandìhura?" mehuamboemo. Asu munquambo ai hoafiyomondühi yahomya, "Ai moaruwai ramareandi ranìmböhünda yifìmbiyuwamboane," mehomo.

⁶⁵ Bidifiri ai nguri tifiyafundo asu hoearinambo himboari gabudìfoaru mburumbo

harimemondo. Ai hoafiyomondühi yahomoya, “Hoafiyafi düdi sihambo harimayu ra,” mehomomo. Ranio asu prisman ai sowaründümo houmbo harimemondo.

*Pita ai Sisasimbo ro moai fifirihini mehu
(Matyu 26:69-75; Ruk 22:56-62; Son 18:15-18,
25-27)*

⁶⁶ Pita ai hoafi yibobofe wori giniri mbusümondühi nimiruwane Godimbo sihairandeimbi adükarü bogorüdü ratüpurioyö randeimbi yihoarifi ai tüküme feyo.

⁶⁷ Ai hoeirerane Pita ai haihü mamaruwa himboari pareri niñgombo hoafiyohü yahoya, “Seamboani Sisas Nasaretihündi dibombo manimbafane,” mehoamboyu.

⁶⁸ Asu Pita ai wani yahu hoafiyuhi yahuya, “Se hoafayafi ranana ro moai fifirihendi,” yahu haya wori yipurikimi mahu.

⁶⁹ Asu ratüpurioyö randeimbi ranai asukai hoeireri haya nindou akimi maningomo ranahamumbo hoafiyopurühi yahoya, “Nindou ndanai amboani ai diborihindani,” meho.

⁷⁰ Nga asukaiyu Pita ai didimoyuhü wani mehu. Akidou hihiniñgire mbura nindou maningomo ranai Pitambo hoafiyomondühi yahomoya, “Anihondü, seamboani Garirihündanafi, nga se ai diborihindanafi,” mehomomo.

⁷¹ Asu asukai ai dabarifihi yahuya, “Se nindou wataporimboariori ranana ro moai fifirihini,” mehu.

⁷² Ai rani hoafi ra hoafiyu hayamboyuane, nimehünou kakaro ai asukai hoafimayu. Raniyo Sisas ai Pitambo hoafiyundowohüya,

“Kakaro ai yimbumbo hoafi+koate-ayumbe animbo ngimimbo wamboya moai fifir+hini mbisamboyafi,” mehu ra hohoan+moyuh+ asu Pita ai afindi+ aran+mayu.

15

Pairatimbo sowana Sisasimbo sowaründümo mahifomo

(Matyu 27:1-2, 11-14; Ruk 23:1-5; Son 18:28-38)

¹ Siambe hondü Godimbo sihou-rundeimbi bogori, hifand+rundeimbi nindou, ahinümbi hohoan+mo fifirundeimbi munguambo kansir ai hoafi mamamberu masihoundi. Raniyo asu süngunambo Sisasimbo war+ hüputüpurundümo mburumbo Pairat sowanambo sowaründümo mahomo.

² Asu Pairat ai Sisasimbo düdurirühi yahuya, “Se Suda-yei adükari bogori+yafi?” Asu Sisas ai simbori hoafi+yuh+ya, “Se sihaf+hoari hoafayafisi,” mehu.

³⁻⁴ Godimbo sihou-rundeimbi ai afindi papi hoafimarura asu Pairat ai asukai düdurirühi yahuya, “Sihambo afindi papi hoafarun+ni. Asu se nimboe akidou amboani simbori hoafikoateayafa?” mehu.

⁵ Asukai Sisas ai akidou amboani hoafikoatemayua Pairat ai mahepün+fiyu.

Pairat ai Sisasimboya yifimbiyu wamboane mehu

(Matyu 25:15-26; Ruk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

⁶ Mungu himbani Pasofa sesesi si tüküfeyoambe Pairat ai karabusambeahindi

nindou mamî aboedambo hîniŋgîriri-marandi. Nîmorehî nindoweniî ranai aheihoari ndürî dükarihoranane hîniŋgîrerü marandi.

⁷ Ranîsimboani nindou mamî ahandî ndürî Barabas ai nindou bîdîfirî sepurîmündü haya gafman babîdimbo yifiariyomo nindou hîfokoamarunda karabusîmarüpuri.

⁸ Nindou afîndî ranai gugureandühîyo Pairatîmbo horombo aheimbo yaremarandi rasüŋgufembo düdumehindî.

⁹ Asu Pairat ai düdurerühi yahuya, “Se hohoanîmoyeiyanî sîheimbo sowana Suda-yei adükari bogori ra aboedambo koandîhehinîmboyo?” mehu.

¹⁰ Sapo Pairat ai ndore fifîreandî Godîmbo sesi sîhou-rundeimbî ai Sisasiimbo ŋgusüfoambe moaruwaiyomondühîyo ahambo sowana koamarîhawuri.

¹¹ Nga Godîmbo sîhou-rundeimbî ai nindou afîndî ranaheimbo hohoanîmo botîmarundürî Sisasiimbo ana yowanî aboedambofipoanî, nga Barabasîmbo anîmbo, yahomo houmbo.

¹² Asükai Pairat ai düdureandürühi yahuya, “Se hohoanîmoyeiyanî, ro nîni-nününŋu mandîhinî se Suda-yei adükari bogori sei arîhündî ranahambo-a?” mehuamboyei.

¹³ Asu ai asükai hoafi karîhehindühi seiya, “Nîmî keimbî karîhendeimbîfihî tîkoemündü pefimboani,” masei.

¹⁴ Asu Pairat ai düdureandürühi yahuya, “Nga asu nîne-moaruwai ramareanda?” mehuamboyei. Asu ai puküna hoafi karîhehindühi seiya, “Nîmî keimbî karîhendeimbîfihî tîkoemündü

pefimboani,” maseiamboyu.

¹⁵ Raniyo nindou afindi ranai hihifi-hihifimbeyeia yahu haya aheimbo sowana Barabasimbo koamarheirü. Asu amimbo hoafimayua Sisasimbo ndufuri ndufuriruri mburumbo nimi keimbi karihendeimbi-fih tikoemündi pefimbohünda ami-yomondi warihumariri.

*Ami ai Sisasimbo tirifoefe hoafimaruri
(Matyu 27:27-31; Son 19:2-3)*

¹⁶ Ami ai Sisasimbo sowaründümo homo Rom gafmani-yomondi adukari wori, Pretoriam seimarhündi, ranambe hiningiruwuri houmbo ami bidifirambo hoafimemonda gugurimefundi.

¹⁷ Raniyomo hoeari yimindibadi-hounduwohüyo hamburi hoeari güdindo mburumbo tihoari tihoarümbi wofinambo at nahurai nafiru mbiroambe kiki-mafoarundo.

¹⁸ Raniyo ai Sisasimbo hoafiyomondühüya, “Suda-yafe adukari bogori, karihasi,” mehomo.

¹⁹ Raniyo ahambo nimi-harinambo mbirowohü hariyomondo, nguri tifiyafundo, adukarimbo hohoanimombo rawefundi nou tikarhou yimindihona nimarimo raraomarundi.

²⁰ Ai ahambo tirifoefi hoafimbo mungua-moatükuni ra raru mburu asu hamburi hoeari güdumaründa ra yimindi-ründümondühü asukai ahandi hondü ra güdumarundo. Mungu-moatükuni raraoru mburu nimi keimbi karihendeimbi-fih tikoemündi pefimbo sowaründümo mahomo.

Sisasimbo nɪmɪ keimbɪ karɪhendeimbɪfɪhɪ tɪkoründümo pamarüwuri

(Matyu 27:32-44; Ruk 23:26-43; Son 19:17-27)

²¹ Sisasimbo sowaründümo houmbo heihüyei Sairinihündi nindou mamɪ, ahandi ndürɪ Saimon, Areksander Rufus-yafandi afɪndi ai adükari ŋgoafɪnambo masüfuwa hoeimarɪhorɪ. Raniyo ami ai sowaründümo houmbo hoafɪmemondoa Sisasɪndi nɪmɪ keimbɪ karɪhendeimbɪ ra masemüdu.

²² Raniyo Sisasimbo sowaründümo homo Gorgota sei arɪhündi ranɪhü tükümehindi. Gorgota ranahandi nɪmɪndi ra mbɪrɪhapɪrɪ-ane.

²³ Ranühiyo ami ai Sisasimbo wain hoeambe hühütimbü marasen fanduyamundu mburu masabudo, ŋga ai moai sümüdu.

²⁴ Raniyo ami ai ahambo nɪmɪ keimbɪ karɪhendeimb-fihɪ parüwuri mburumbo ahandimayo hoearɪ-napo ra yimbuemɪndimbo yahomo hou satu piraimemo.

²⁵ Sapo Sisasimbo nɪmɪ keimbɪ karɪhendeimb-fihɪ pamarüwuri ra siambeahɪ hüfɪhamɪndi kehuri süfuambeyo.

²⁶ Ahambo papi hoafɪ sürü paru mburu ranai yare hoafɪyowohü yahoya, “SUDA-YAFE ADÜKARI BOGORI,” meho.

²⁷⁻²⁸ Asu Sisasɪndi fikɪmɪ nindou yimbu yifiarɪyafani hūmbuhünɪyafani rɪnandeimbɪ ahafanɪmbo amboanɪ tɪkorüpɪndümo pamarupɪrɪ. Ŋgorü Sisasasɪndi kadüdanɪ parüwuri asu ŋgorü warɪhondanɪ parüwuri.

²⁹ Raniyei nindou afɪndi ranai ŋgasündi horɪ heiheirühündühi mbɪro hirɪhɪrɪhündühi

ahambo tiri foefe hoafi hoafi yeihĩ “Sapo se safiya ‘Godĩndĩ worĩ birifoefe hefe ngĩmĩ sihi yangĩri worĩmbondĩhi hĩningĩndĩheamboyahĩ,’ masafi.

³⁰ Hapondani se sihafi fimbo farĩhoefĩ. Se nĩmĩ keimbi karĩhendeimbi fihĩndĩ foarefoa hawambo kosafi,” masei.

³¹ Asũkai mamĩ yahurai Godĩmbo sihou-rundeimbiyomo asu ahĩnũmbĩ hohoanĩmo yamundu-rundeimbiyomo ai-amboani tiri foefe hoafĩmarurĩ. Ai ahamundĩhoarĩ raru hoafiyomondũhĩ yahomoya, “Ai nindou amurambo aboedamboreandũri-marandĩ, nga asu moai ahandĩ fimbo aboedamboreandĩ.

³² Krais Israeriyei adũkarĩ bogorĩ ranai nĩmĩ keimbi karĩhendeimbi ra hĩningĩre haya mbĩkusĩfuendĩ. Rananĩmbo sihirĩ hoeindĩhurũhĩ ahambo anĩhondũmbondĩhurĩmboane,” mehomo. Nindou yimbu Sisasiĩndĩ fikĩmĩ pamarupĩri ai-amboani mamĩ yahurai Sisasiĩmbo tiri mafoarĩnerĩ.

Sisas ai yifĩmayu

(Matyu 27:45-56; Ruk 23:44-49; Son 19:28-30)

³³ Hũfĩnĩmbo ranĩ hifĩhũ nĩmbĩ ranai peyo haya ho hombo hũfĩhamĩndĩ wuwurĩyuambe tũkũmefeyo.

³⁴ Hũfĩhamĩndĩ wuwurĩyuambe Sisas ai pukũna heiyuhũ yahuya, “Eri, eri, rema sabaktani?” mehu. Hoafi ranahandĩ nĩmĩndĩ ra ndahuraiane: Wandĩ God, wandĩ God, nĩmboe se wambo hĩningĩmarowandĩri.

³⁵ Nindou bidĩfirĩ akĩmĩ manĩmboei ranai hĩmborĩyei hehi hoafiyeihĩ seiya, “Hĩmborĩyei, ai Erasamboani mĩngayu,” masei.

³⁶ Ahei mbusümonîndî nindou mamî ai pipîyu hu poposî moatükunî nahurai semündü mbura wain hoe ranambe foare mbura nimîharîfihî pare himondamündî haya masagado. Nga asu bodîmondî ai hoafîyeihî seiya, “Awi hoeindîhu mbundîhumbo, Eraisa ai ahambo farîhefîmbo tükümandîfiyu, wanîmandîyo?” masei.

³⁷ Asu Sisas ai asükai puküna heiyu mbura yifîmayu.

³⁸ Refihîyu asu Godîndî worambe hoearî kümârundî ranai nimîmoamo ngahî peyo haya bure hanîmbo gebü hîfînî türeandühi yimbumbore bumareandî.

³⁹ Asu ami-yomondî bogorî Sisasîndî fikîmî manüngu ranai ai yifîmayu ra hoeireanda mayoa hoafîyuhî yahuya, “Anîhondane, nindou nda Godîndî nimîor-ani,” mehu.

⁴⁰ Nimîmorehî bidîfirî ai akîdou angunî safî nîboadei himboapomayei. Ahei mbusümo ra Maria Makdarahündîyo, Maria, Sems Sosep-yafandî hondîyo asu Saromeyo.

⁴¹ Sapo Sisas ai Garirihî nünguambe nimîmorehî ranîyei Sisasîmbo süngurîhorühî farîhehorî marîhündî. Asu amurî bidîfirî nimîmorehî Sisas babîdîmbo Serusaremînambo mahei ai-amboanî ranühî manîmboei.

*Sisasîndî yifî nimîmoko honguambe masîhehorî
(Matyu 27:57-61; Ruk 23:50-56; Son 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Sosep Arimateahündî ai kansîriyu haya muṅguambo nindou ai aiana aboedani sei hehi ahînrîhorî hündeimbiyu. Ai-amboanî God ngînîndî hîfandarandî ranahambo himboyu-marandî. Sümbo moanî ngoafîmbo

nimarimboane yaho yimungurifeambe Sosep ai yihimbokoate hu Pairatindi himboahü nüngumbo Sisasindi finimoko semündümbo düdumefiyu.

⁴⁴ Pairat ai Sisas yifimayu hoafi ra himboriyu haya hepünimefiyu. Raniyo ami-yomondi bogorimbo mborai mehuamboyu mahua Sisas ai yifimbaiyu waniyo yahu haya düdumariri.

⁴⁵ Ami-yomondi bogori ranai hoafimayua himboriyu haya Pairat ai Sosepimboya yifinimoko ra ndoarindifi, mehundo.

⁴⁶ Sosep ai hu kifohi hoeari mam pemiyu mbura Sisasindi yifinimoko foarümündi hoearambe pariri ngamondi foariri mbura serümündi hu honguambe masiheiri. Hongu ra nimoei nimarweimbindambo nindou huti wowondimarundiyo. Raniyo Sosep ai nimoei adukari ngörü gügüra hu hongu nafitambe ra güre pare hinngimareandi.

⁴⁷ Raniyo Maria Makdarahündiyo asu Maria Sosepindi hondiyu ai Sisasimbo masihawuri ra nimbafe himboapomayafe.

16

*Sisas ai yifihündi botimefiyu
(Matyu 28:1-8; Ruk 24:1-12; Son 20:1-10)*

¹ Moani ngoafimbo nimarimbo si ranai munguyowane, Maria Makdarahündiyo, Maria Semsindi hondiyu asu Sarome ai Sisasindi yifinimoko popoaimbo sei hehi bidifiri aboedi fisinjarümbü moatükuni pemimayei.

2-3 Raniyo Sande siambehondü nafimbo hüsihü ai aheihorä simbori hoafiyehi seiya, “Dïdai sihefimbo fandihemunä hayambo hongu nafitambehündi nimoei ra ndemündü yihirimandea?” masei.

⁴ Nimoei ranai afindi hamindiyo, nga ai hei himboyeiane nimoei ra yihirimarundi.

⁵ Ai hongu ranambe kefoehi hei himboyeiane, nindou hoarifi mamä hoandari hoeari kifohi güde haya warihondü warani mamaruwa hepünimehindi.

⁶ Nindou ranai hoafiyundürühi yahuya, “Se yowanä hepünifepoani. Ro fifirihambo-anahi, seana Sisas Nasaretihöndi nimi keimbi karihendeimb-fihä pamarihori ranahamboane kokoarihori. Aiana asükai yangiri botimefiyu! Aiana moai ndanühi yanguru. Ahambo masihehori fondi ra hoeirihä.

⁷ Nga se ngei ahambo süngururü-rundeimbi asu Pitambo amboani hoafindei. Sisas aiana sihamumbo Garirinambo horombofi haya mahu. Horombo hoafimayu süngu Garirihü animbo hoeindiwurimboemo,” mehu.

⁸ Nimorehi ranai honguambeahindi tüküyahi hehi mafefehindi. Ngüsüfoambe hepünahi hihamindariyei hehi yihimboyeihiwambo moai nindou mamimbo amboani mamä hoafi amboani hoafiyei.

Maria Makdarahündi ai Sisasimbo hoeimareri (Matyu 28:9-10; Son 20:11-18)

⁹ Sisas ai Sande siambeahihondü botifi-hayamboyu Maria horombo Sisas ai moaruwai

nendi 7 hefoareandeimbi ahambo-so boatei tüküme fiyu.

¹⁰⁻¹¹ Nindou horombo Sisas babidi mbo hoahoangomo marundi ranai afindi hohoanimo yomondühi araniyomondühi nimarimondane, Maria ai ho hoafiyopurühi yahoya, “Sisas ai yangiri manünguwa ro hoeimarihini,” meho. Ai hoafi ra himboriyomosi, nga moai anihondumbo-rundi.

Süngurineri rindeimbi yimbu ai Sisasimbo nafini hoeimarineri

(Ruk 24:13-35)

¹² Asukai süngunambo ahambo süngurineri rindeimbi ai nafisüngu hafandane, Sisas ai ngorüpoanimo fiyu haya hu ahafanimo-so tüküme fiyu.

¹³ Asu ai hafani süngururü-rundeimbi bodimondambo rani hoafi ra wataporimbomarinandu. Nga ai moai ahafandi hoafi ra anihondumbo-rundi.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbo-so tüküme fiyu

(Matyu 28:16-20; Ruk 24:36-49; Son 20:19-23; Ratüpuru 1:6-8)

¹⁴ Bidifiranambo hondü ahambo süngururü-rundeimbi 11 ahamumbo-so sesi sowasümondühi nimarimondani tüküme fiyu. Raniyo ahambo süngururü-rundeimbi ai ngusüfoambe tapihaniyomondühi nimorehi nindowenihai yangiri botimefiyua hoeirihori hehi hoafimayei ra anihondümbofekoate-memonda nginindi hoafimayupuri.

15 Asu Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “Se munḡuambo hifi ra hoahoangomondühi munḡuambo nindoumbo aboedi hoafi ra watapor+mbondündüri.

16 Nindou düdi ai an+hondümbore haya hundürayu ana, God ai ahambo aboedambo-ndirümbui. Nḡa nindou düdi ai an+hondümbofekoateayu ana, ai God+ndi nindou-yafe hoafi h+mbor+yohü y+bobofe ranambe awar+ndi+hoembui.

17 An+hondümbor+r+hindeimbi ranahei war+süḡgu God ai hepün+feimbi moatükun+randeambui. Ai wandi ndür+nambo moaruwai nendi heboadihi asu ran+poan+imbo hoaf+nambo hoaf+ndei raraondi+hümboyei.

18 Ai amoasiri war+nambo k+k+h+ndi+hümündi asu nindou ai sim+ndei hehi y+fiyei r+hündeimbi moatükun+asim+ndei amboan+ranai ḡ+r+i moaruwaimbondeandüri. Asu ai aḡḡünümbi nindou-yeiwami war+ nand+hinda ai asukai aboed+ndeimboyei,” mehupuri.

19 Adükari Sisas ai ahambo süḡgururü-rundeimbi+imbo watapor+imborapuri mbura God ai sünambe serümündi hafu h+n+ḡ+r+ira ahandi war+hondü waran+mbamarü.

20 Asu ahambo süḡgururü-rundeimbi ai munḡuambo hifi hoahoangomondühi watapor+imbomarundi. Asu Adükari ai ai-babi+imbo nḡḡumbo ahamundi hoafi ra ḡḡ+nem+ndi+imbo-hünda hepün+feimbi moatükun+yare-marandi.

Godꞏndꞏ Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3